САГ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ: УРГАСА ХУРЯАЛГАЯА УЛАМ ХУРДАДХАГТЫ!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 224 (9978) | 1962 оной сентябриин 21, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор таряа хуряалга болон гүрэндэ тушаалга дээрэ эрхим һайн үрэ дүн туйлаһан иимэ аймагууд, колхоз, совхозууд хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ:

1. **Тарбагатайн аймаг** (КПСС-эй райкомой секретарь **В. В. Тупикин,** аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. К. Чебунин).** ...маг гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа 100,7 ...т дүүргээ. Эхэ ороной амбаарта 76122 центнер таряа ...а.

...элэнгын **Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз** (колхозой тү...лэ **Ц. Л. Балданов,** парторганизациин секретарь ...**Очиров**) гүрэндөө 6563 центнер таряа худалдаа. Со... уялгань 5 мянган центнер.

...элэнгын **Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз** (колхозой түрүү... **Д. Б. Цыдыпов,** парторганизациин секретарь **С. Д. ...доржиев**) гүрэндөө 9470 центнер таряа худалдаа. ...ис уялгань 7400 центнер.

...элэнгын **«Улаан Оронго» колхоз** (колхозой түрүүлэг... **Д. Цыренов,** парторганизациин секретарь **Б. Л. Ки...**) гүрэндөө 6077 центнер таряа худалдаа. Социалис ...ь 4900 центнер.

...арбагатайн **«Дружба» колхоз** (колхозой түрүүлэгшэ **...Жданов,** парторганизациин секретарь **Л. Л. Анцифе...** ...гүрэндөө 12128 центнер таряа худалдаа. Социалис ...ь 9500 центнер.

...арбагатайн **«Восход» колхоз** (колхозой түрүүлэгшэ **...Мокров,** парторганизациин секретарь **И. А. Русин**) ...ө 3660 центнер таряа худалдаа. Социалис уялгань ...нтнер.

...арбагатайн **«8-е Марта» колхоз** (колхозой түрүүлэгшэ **...Ткачев**, парторганизациин секретарь **П. Е. Каргаполь...**) ...гүрэндөө 3030 центнер таряа худалдаа. Социалис уял...00 центнер.

...Тарбагатайн **Ленинэй нэрэмжэтэ** колхоз (колхозой ...лэгшэ **М. А. Кожевников,** парторганизациин секретарь **...Яковлев**) гүрэндөө 12200 центнер таряа худалдаа. Со... уялгань 12000 центнер.

...абанскын **совхоз** (совхозой директор **А. И. Хмелев,** ...ганизациин секретарь **Н. Ф. Фокин,** рабочкомой тү...лэгшэ **Н. Н. Рыбаков**) гүрэндөө 7600 центнер таряа ху... Социалис уялгань 7000 центнер.

Хүршэнэрэй һайн жэшээ

...скын совхозой ажал...эд хэзээнэйхиһээ эр...ээр ажаллажа, байг... абаһан социалис уял... Совет Конституциин ...-декабриин 5 боло... дүүргэхээр шиидэн...өө гүрэндэ мяха ху...ар 9 һарынгаа түсэб ...роцент дүүргээ.

...лэн эндэхи Оймурай, Шергинэй совхозойхид сентябриин 1-нэй байдалаар гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб мүн лэ үлүүлжэ шадаа. Тиихэлээрээ нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ үндэгэ абаһан, худалдаһан болоно бшуу. Мүн Кабанскын совхоз жэлэйнгээ түсэб үглөө мүнөө дүүргэхэнь.

А. Бусурманов.

Коммунизм бидэнэйл хүсөөр байгуулагдаха

Социалис мүрысөө хэхэ хэлсээе Н. Г. Заглада, Е. П. Дидук хоёр батална

...ЕЛЬНИЦКИЙ, сен...ин 19. (ТАСС). Ажал ...эз хүнүүдэй үнэн ...һөө хандадаг боло... уряалха, аргатайл ...а һаа, ажал хэжэ ..., шэнэ ехэ амжалта...е туйлаха, коммунис...үндэтэ нэрые харюул...эгтэй. Социалис мү... хэхэ манай хэлсээ...ол удхань иимэ, ма...һанал хүсэл, манай ...йдалай зорилго иимэ. ... Хэрбээ эдэ бүгэдые ...оогоо бэелүүлжэ ша...аа, бидэнэр аргагүй ...ай байхабди гэжэ ...лис мүрысөө хэхэ хэл... дотор тэмдэглэгдэнэ. ...ирско областиин ...ое Мая» колхозой ... даагша Социалис ...ай Герой Н. Г. Загла... Хмельницкэ областиин ...-Синявска районой ...ба» колхозой звеное ...а Социалис Ажалай ... Е. П. Дидук гэгшэд ...э мүрысэхөөр шиидэ...

...П. Дидук 25 жэлэй ...да свёкло ургуулаг...й звеное даажа ябана. ...ажаллажа ябаха үедөө ...рай свёклын баян ур...уряадаг байгаа. Гек... дунда зэргээр 500 ...ер хүрэтэр абтадаг ...эсэшэ сусашагүй энэ ...шан баян дүй дүршэл... болонхой. Тэрэ дүй ...лөө айхабтар дура...ар хүн зондо дамжуу...дэг. Түрүү дүй дүр...элгэрүүлхэ районой ...улиие хэды жэлэй ...да тэрэ хүтэлбэрил... Тэрэнэй хүмүүжүүлһэн олон шабинар свёкло эрхимээр ургуулдаг болоо. Е. П. Дидук үнгэрэгшэ хабар районой ниитын инспектор болгогдоо һэн. Тингэжэ олон хүршэ колхозуудаараа тэрэ ябаба. Ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг трактористнуудые, һанаа амархан һуужа байдаг хүтэлбэрилэгшэдые, харюусалгүй бусад хүнүүдые Е. П. Дидук һайса эшээһэн байха юм.

Н. Г. Загладын бэшэгые энэ эсэшэ сусашагүй ажалшан ехээр һайшааба. Колхозой суглаанууд дээрэ, полевой станда, тракторна бригадануудта, һургуулиин үйлэдбэриин бригадын гэшүүдэй урда, партиин обкомой пленумдэ, хаанашье үгэ хэлэхэдээ, Житомирой суута эхэнэрэй уряае Ева Петровна халуунаар дэмжэнэ.

Е. П. Дидук һаяшаг Н. Г. Загладында айлшалаа. 69 наһатай энэ эхэнэр Е. П. Дидук гэгшые хани халуунаар угтаба. Эдэ гайхамшагта эхэнэрнүүд-коммунистнууд нэгэ хүсэл эрмэлзэлгэтэй байна бшуу. Тиимэһээ социалис мүрысөө хэхэ хэлсээе хоорондоо баталха гэжэ шиидээ. Эдэнэр өөһэдөө бодото жэшээ харуулжа, ойлгууламжын һайн һайхан үгэнүүдые хэлэжэ, совет таряашанай нэрэ хүндые хүнүүдэй дээрэ үргэжэ ябахые уряалха зорилго табина.

— Коммунизм бидэнэйл хүсөөр байгуулагдаха,—гэжэ суута гараһан эдэ эхэнэрнүүд мэдүүлнэ.

ЭХЭ ОРОНДОО—ЭРХИМ ШАНАРТАЙ МЯХА

С. ПОПОВ,
КПСС-эй Захааминай райкомой секретарь

Түрэл партиингаа XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай Захааминай аймагай ажалшад, малшад хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэ зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлжэ байна. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй оронойнгоо хүдөөгэй бүхы ажалшадта хандаһан Хандалгые манай аймагайхид һайшаан дэмжэжэ, тэрээндэ бодото ажалаараа харюусан, гүрэндөө мяха элбэг ехээр худалдаха зорилго табяа һэн.

Мүнөө аймагаймнай ажалшад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, гүрэндэ мяха худалдаха 9 һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргээбди гэжэ баяртайгаар мэдээсэхэ эрхэтэй байна. **Сентябриин 18-най мэдээгээр колхозууднай гүрэндэ мяха худалдаха 9 һарынгаа түсэб 101 процент, мүн үндэгэ худалдаха жэлэй түсэбые 123 процент дүүргээ.** Аймагаймнай ажалшад туйлаһан энэ амжалтаараа улам урмашан зоригжожо, саашадаа бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо урда үгэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай.

Зарим колхозууд бүришье ехэ амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тусхайлбал, «Байкал» колхозойхид нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо һураггүй ехэ мяха абажа, гүрэндэ мяха худалдаха 3 кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид 128,1 процент дүүргээд, адууһа малайнгаа тоо толгойе нилээд олошоруулжа шадаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээл хомор, саһа ехэтэй бэрхэтэй хүндэ үбэлжэлгын үедэ тус артелиинхид шэн зоригтойгоор ажаллажа, адууһа малаа гарза хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулаа һэн. Мүн эндэ хабар, зунай бэлшээриин үедэшье малаа һайнаар адуулжа, эрхим тарган болгодог бэрхэшүүл олон. Жэшээлхэдэ, дүршэлтэй малшан **Гарма Доржиев** энэ зундаа 120 хашараг оролдосотой һайнаар бэлшээн таргалуулжа, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 900 граммаар нэмээгээ. Энэ артелиин гэшүүн **Жүгдэр Цыденов** үнгэрэгшэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ малаа нэгэшье толгой гарзалуулангүй ондо оруулжа, тэдэнээ хүхэ ногоондо шадамар бэрхээр адуулаад, эрхим тарган болгоо.

Тэрэшэлэн «Победа» колхозойхидшье эрхим амжалта туйланхай. Эндэхи ажахын тоосоондо ороһон мяханай гүүртын бэрхэ малшадай нэгэн **Дамдин Гармаев** нёдондоной түл—70 толгой хашараг, бурууд хаража, тус бүриинь дунда зэргээр 270 килограмм шэгнүүртэйгээр, дундаһаа дээшэ шадалтай, тарган сэгнэлтэтэйгээр тушаагаа.

Аймагай колхозуудта түл һайнаар абтажа, нарай малые зүбөөр харууһалха, түлжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэй анхарал хандуулагдана. **Байгша оной найма һарын туршада ажахынуудта хамта 5938 тугал түлжүүлэгдээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 800 гаран тугал олоор абтаһан болоно.**

Тугалнуудые нарайһаань хойшо зүбөөр харууһалжа, һайнаар түлжүүлхэ түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхын тула колхозуудай правлени, партийна эхин организацинууд эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хээ. Энээнэй ашаар ажахынуудта нарай малай гарзалха ушар һураггүй үсөөржэ, үбһэ тэжээл багаар гаргашалан, малай шэгнүүрые ехээр нэмээдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тугалшан нүхэр **Боршонова** үнгэрэгшэ 8 һара хахадай туршада гансаараа 100 гаран тугал абажа, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлэн тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 680 граммаар дээшэлүүлээ юм. «Коммунизмын зам» колхозой түрүү тугалшан **Базарсада Санданов** 100 шахуу бурунуудые даажа абаад, эрхим һайнаар түлжүүлнэ. Мүнөө тэрэнэй харадаг 10 һаратай тугал, бурууд тус бүридөө 230—250 килограмм татадаг болонхой.

Тугал, буруудые һайнаар түлжүүлжэ, шэгнүүрынь ехээр нэмээдэг шадамар бэрхэ малшад аймагай бусадшье колхозуудта олон. Тэдэнэй дундаһаа XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ажахын тоосоондо ороһон мяханай гүүртынхид (даагшань коммунист **Р. Ендонов**), «40 лет Октября» колхозой фермэ (даагшань **И. Доржиев**), «Победа» артелиин залуу малай гүүртынхид (даагшань коммунист **С. Цоктоев**), «Байкал» колхозой фермэ (даагшань коммунист **И. Цыренов**) болон бусадай ажалые магтамаар. Эдэнэр зунай хүхэ ногооной үедэ малаа зүбөөр адуулжа, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмээнэ.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада аймагаймнай колхозууд мяха ехээр абахын тулада мал шахан, бэлшээн таргалуулха тусхай гүүртэ, фермэнүүдые олоор эмхидхэжэ, тэндэ тугал, буруудые һайнаар түлжүүлэн, түргэн томо болгохо, таргалуулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулдаг болоо. Мүнөө колхозуудта тугал, буруудые һайнаар түлжүүлжэ, томо болгохо тусгаар гүүртэнүүд эмхидхэгдээд, тэндэ хамта 5 мянга гаран мал харууһалагдажа байна. Мүн хаа хаанагүй 50—70 толгой томо малнуудые илгаад, бэлшээн таргалуулжа байнабди.

Саашадаа Эхэ орондоо эрхим шанартай мяха элбэг ехээр үгэхын тула аймагаймнай ажахынууд тугалнуудые нарайһаань хойшо зүбөөр харууһалжа, һайнаар түлжүүлээд, мал олоор шахаха хүдэлмэриие бүри һайнаар эмхидхэхэ юм. Манай аймагта мяха ехээр абаха энэ һайн арга боломжые хэрэглэн, нэн түрүүн һүрэг соогоо үнеэдэй тоо толгойе эрид олошоруулха зорилго табинабди. Илангаяа мяхалиг томо түл үгэдэг үнеэдые олон болгохо тушаа гол анхарал хандуулагдана. **Һүүлэй гурбан жэлэй туршада ажахынуудтамнай үнеэдэй тоо 5980-һаа мүнөө 8300 толгой хүрэтэрөө олошороо юм.**

Ажалшад, малшаднай гүрэндэ мяха худалдаха 9 һарынгаа түсэб дүүргээд, һанаагаа заахуншье амарнагүй. Эхэ орондоо мяха, һү болон бусад продукци бүри ехээр үгэжэ, даажа абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, ниитынгээ адууһа малай тоо толгойе олошоруулха түсэбөө заабол дүүргэхын түлөө улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ эхилэнхэй. Колхозууд һүрэгтэ табигдахаар үүлтэр һайнтай, мүн гүрэндэ худалдагдахаар тугал, буруудые хубиин ажахыһаа олоор худалдажа абана.

Гэхэтэй хамта ажал хүдэлмэридэмнай дутуу дунданууд үшөөл олон гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Илангаяа үбэлжэлгын үедэ адууһа мал олоор гарзална, харууһа, тэжээлэй муугаа эхэ мал олоор һубайрдаг зандаа. Гүүртэ, фермэнүүдтэ ажалай эмхидхэл үшөөл һула. Аймагай партийна организаци эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлжэ байна.

Мүнөө колхозуудта мал ажалай эгээл харюусалгатай газарнуудта коммунистнууд олон табигдаа. Жэшээнь, бүхы 300 колхозник-коммунистнүүдаймнай 140-ниинь малай фермэ, гүүртэ, отарануудта хүдэлнэ. Тэрэ тоодо **мал адуулагшадаар 44 коммунист, һаалишадаар —35, хонишодоор —23 коммунистнууд ажаллана.** Адууһа малай харууһа, тэжээл зүбөөр эмхидхэхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ажалда үргэнөөр нэбтэрүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Аймагаймнай ажалшад, малшад долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ гүрэндөө 19,4 мянган центнер мяха, 40 мянган центнер һү, 350 мянган үндэгэ худалдаха социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэнь лабтай.

1962 оной сентябриин 20-ной мэдээгээр республикымнай колхоз, совхозууд гүрэндөө 654720 центнер гэхэ гү, али 4092000 пүүд таряа худалдаа. Тингэжэ абаһан социалис уялгаяа 54,5 процент дүүргээ.

Түрүү зэргэ Тарбагатайн аймаг эзэлнэ. Тэдэнэр 76122 центнер таряа тушаажа, абаһан уялгаяа үлүүлбэ.

ҺҮҮЛШЫН МҮР ДҮТЭЛӨӨ!

Сэлэнгын Кировэй нэрэмжэтэ колхоз таряа хуряалгаяа үглөө мүнөө дүүргэхэеэ байна. Зураг дээрэ: Колхозой эрхим механизаторнууд **Б-Ж. Бальчинов** (баруун гарһаа), тракторист **Дмитрий Кузьмин.**

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ШАНГААР ТЭМСЭХЭ

Житомирско областиин «Первое Мая» колхозой звеное даагша нүхэр Н. Г. Загладын статьягай удха шанар тухай «Победа» колхозой (Бэшүүр) партийна эхин организациин секретарь Георгий Некипелов колхозойнгоо хоёрдохи бригадын механизаторнуудта хөөрэжэ үгөө.

— Хоёрдохи бригадын таряашад (бригадирынь Андрей Толстихин) таряа хуряалгын халуун хаһын эхилхэһээ хойшо, һүүлшын үдэр болотор правлениин, партийна организациин дамжуулгын улаан туг алдаагүй ябанхай. Колхозой суута комбайнер Иннокентий Смолин «С-6» комбайнаар халаандаа 30—40 гектарай баал суглуулан сохижо, дүрбэ дахин мүнгэн шанда хүртөөд, дамжуулгын улаан туг абанхай,—гэжэ нүхэр Некипелов хэлэнэ.

Тус колхоз бүхыдөө 1200 гектар амяарлан хадаһан аад, мүнөө тэрээнээ богонихон болзорто суглуулан сохижо дүүргэбэ. Түсэбэй ёһоор 8 мянга 500 центнер ороохо Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулха байһан аад, өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, 10 мянган центнер шэлэмэл таряа гүрэндөө худалдахабди гэжэ мэдүүлээ. Сентябриин 17-ной мэдээгээр хамта 7,8 мянган центнер һайн шанартай шэниисэ тушаагаад байнхай. Машинын жолоошод Алексей Плюснин, Василий Новокрещеных, Алексей Никитин гэгшэд ажалайнгаа һүүлдэ 100 гаран километрэй газарта байһан Харланай таряа тушаалгын пунктда 2—3 эрьесэ хэнэд. Алексей Плюснин «ЗИЛ-150» түхэлэй машинаар 1600 тонно-километр хэхэ даалгабаритай аад, 1820 тонно километртэ хүргэжэ, хоёр дахин шанда хүртөө.

Гэхэтэй хамта эндэхид бүлта иимээр хүдэлнэ гэхын аргагүй. Нүхэр Загладын бэшэгые зүбшэн хэлсэхэдээ, комбайнер Алексей Некипелов иигэжэ мэдүүлээ:

—Хүн бүхэн хэһэн ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, үнэн зүрхэнһөө оролдоод байгаа һаамнай, хүдэлмэриин бүтээсэ нилээдгүй дээшэлхэ һэн. Теэд манай дунда үшөөл таряашан нэрээ хүндэлжэ бирадаггүй механизаторнууд үзэгдэнэ. Сэхыень хэлэбэл, намтай нэгэ агрегадта хүдэлдэг тракторист Геннадий Некипелов заримдаа һэшхэлгүйгөөр аашалдаг. Баримталан хэлэхэдэ, таряагаа амяарлан хадаһанаймнай һүүлээр хура бороон ороод, баалаа суглуулан сохихыемнай ехэ һаатуулаа, гээлтэншье гарахаяа һанана. Тиимэһээ агрегадаа аалиншаг, нэгэ жэгдээр ябуулжа хуряаха гэхэдэмни, тэрэ тракторист: Би гектарһаа түлбэри абадаг хүн гээшэб, гээлтэ гарахаданшье намда хамаагүй» гэжэ һэшхэлгүйгөөр харюусаад, түргэн ябуулхаяа оролдодог. Энэ хадаа хамтын ажалай түлөө һанаагаа зободоггүй хүнэй заншал мүн.

Комбайнер Иннокентий Смолин үгэ абажа, тракторист Михаил Фалилеевэй ажалдаа хойрогоор хандадагыень шүүмжэлхэ зуураа, намарай паар шанар муутайгаар хахална, баһал хубхай гектарай хойноһоо дашуурна гэжэ тэмдэглээ. —Тингэжэ тэдэнэр хамтын хэрэгтэ хэды шэнээн хохидол, ерэхэ жэлэй ургасада гай ушаруулжа ябаһанаа һэшхэлтэй һаа ойлгохо ёһотой,—гэбэ.

Нүхэр Загладын һанамжые эндэ сугларһан механизаторнууд үргэнөөр дэмжэн, таряашан нэрээ хүндэлжэ, саашадаа шанарай түлөө шангаар тэмсэхэ, таряа хуряалгаяа богонихон болзорто, эрхимээр дүүргэхээр шиидэбэ.

Ерэхэ жэлэй ургасада мүнөөнһөө анхарха шухала. Шара-Хүнды гэжэ газарга нагшуургатай гурбан «Беларусь» тракторнууд хүдэлжэ, хэдэхэн үдэрэй болзорто 300 гектарай һолоомон сэбэрлэгдээ. Удаань энэ газар хахалагдана. Эндэ Александр Фалилеев, Виктор Малков гэгшэд намарай паар хахална.

Д. Цыденжапов, манай корр.

КОММУНИСТНАРАЙ ХҮМҮҮЖЭЛДЭ ХАЛУУН АНХАРАЛ ХАНДУУЛХА

Соёл сурталай хүдэлмэри хадаа коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхэ шухалын шухала хэмжээн мүн гэжэ КПСС-эй XXII съездын резолюци дотор сэхэ заагдана. Тиимэһээ Мухар-Шэбэрэй аймагай партийна организацинууд ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха гэжэ оролдодог. Соёл сурталай хүдэлмэриин онол аргануудай нэгэн болохо политическэ һуралсал ажалшадые коммунис суртал бодолтойгоор, марксизм-ленинизмын һургаалаар хүмүүжүүлгэдэ гол үүргэ дүүргэдэг.

Энэ аймагай колхоз, совхоз, эмхи зургаан болон промышленна предприятинуудта эмхидхэгдэһэн 56 кружок, семинарнуудта 625 коммунист, партийнабэшэ 252 хүн һуража, үнгэрэгшэ жэлдэ партиин XXII съездын түүхэтэ документнүүдые шудалаа.

Тиихэтээ хүмта һуралсалда хабаадагшад ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ шэнэ арга нөөсэнүүдээ элирүүлэн, ажахынуудай түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ туһа хүргөө. Жэшээнь, «Заганский» колхозой партийна организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн колхозой үйлэдбэриин экономико шудалдаг кружогойхид (пропагандистнь П. И. Баиров) «Хүдөө ажахые үндэр бүтээсэтэй болгохо арга зам» гэһэн темэ үзэхэдөө, ойрын жэлнүүдэй туршада **тарялангай 100 га бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 гектар бүхэндэ 16 центнер мяха абадаг болохо аргатай байһан тухайдаа олон дурадхал оруулаа. Һурагша В. Ф. Кудрявцев ургаса багатай обёосой талмайе хороожо, орондонь шэмэ ехэтэ кукуруза, саахарай свёкло, горох, тэжээлэй бобы, ешмээн, шэниисэ гэхэ мэтэ ургамалнуудые ехээр тарижа, ниитынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ, колхозой ажахын һалбари бүхэниие зүбөөр, аша үрэтэйгөөр түсэблэхэ тухай дурадхал оруулба.** Колхозой правлени, партийна организаци эдэ дурадхалнуудые колхозниигуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табяа. Тиигэжэ энэ жэлдэ сэбэр паар хахалалгань 1200 гектараар хороогдоһон байха юм.

Эдэ дурадхалнуудай али тухай зүб байһые мүнөө жэлэй ургаса элеэр гэршэлнэ. **Ороо-һото ургамал гектарай 16—18 центнер хуряагдана.** Энэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндөө 10 мянган центнер ороoһо таряа худалдаһан һаа, мүнөө аяар 31 мянган центнер таряа гүрэнэй амбаарта оруулхаар зоригжонхой. Полиин «хатан» кукурузыншье ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн. Гектар бүриһөө 400—450 центнер ногоон набша абтана. Бүхыдөө 1200 гектарта энэ ургамал таригдаа юм. Мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ тариһан горохой гектарһаа 18—20 центнер абтана. Партийна һуралсалаа ажабайдалтай, колхоз, совхозуудай зорилготой холбоотойгоор үнгэргэдэг кружогойхидой дурадхал һанамжануудые тоолохо болоо һаа, яһала олон байха. Мал ажалдахи хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха һайн һайхан үүсхэл дэлгэрүүлэгшэдэй нэгэн—«Коммунизм» колхозой һаалишан Вера Теслева тухай абаад үзэе. Кружогто һурадаг энэ нүхэрнай «Ёлочка» түхэлэй түхеэрэлгээр үнеэдээ һааха дурадхал оруулаад, хани басагантаяа хамга аймаг соогоо түрүүлэн 100-гаад үнеэе шэнэ, түрүү аргаар һаажа эхилээ юм. Эдэнэй үүсхэлые олон һаалишад дэмжээ. Мүнөө аймаг соохи бүхы үнеэд энэ аргаар һаагдана, колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ 30 гаран «Ёлочконууд» хүдэлнэ. Хэрбээ урда тээнь «Коммунизм» колхоздо һаалишад ходо дуталдажа байдаг һаа, мүнөө энэ асуудал эсэслэн шиидхэгдээ. Ажалай бүтээсэ 2—2,5 дахин дээшэлээ. Центнер һүнэй өөрынь үнэ хараа байса хямдараа.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ, «Забайкалец» колхозуудай, «Эрдэм», Суулгын совхозуудай парткомуудай, «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй, Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин, АТХ-гай партийна организацинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн кружок, семинарнууд программаяа һайнаар дүүргээ.

Соёл сурталай хэрэгые эмхидхэлэй хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор ябуулдаг, дааһан ажалдаа эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хандадаг пропагандистнарай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Жэшээнь, арбаад жэл пропагандистаар ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоһон Никольскын 8 жэлэй һургуулиин директор А. Ф. Федоров, аймагай АТХ-гай марксизм-ленинизмын үндэһэн һургаал шудалха кружогые хүтэлбэрилдэг нүхэр Потрачков, «Эрдэм» совхозһоо И. В. Пухир, Суулгын совхозһоо Б. Д. Дашиев, «Забайкалец» колхозһоо И. М. Калашников болон бусад пропагандистнарые дурдамаар. Эдэ нүхэдэй хэшээлнүүд һонирхолтойгоор, ажахын урда табигдаһан зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор үнгэргэгдэдэг.

Аймагай партийна организацинууд үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ малшад, таряашадай эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулаа. Хүдөө ажахын экономико шудалдаг 40 гаран һургуули, кружогуудта хэдэн зуугаад һаалишад, тугалшад, механизаторнууд һуража, шэнэ, түрүү аргатай танилсаа.

Түрүү дүй дүршэл, эрдэм наукын шэнэ туйлалтануудые шудалжа, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ зорилгоор 1960 он соо аймагай түбтэ эмхидхэгдэһэн арадай университет ехэ туһа хүргөө. Университедэй факультедтэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, отделени, бригадануудые даагшад, малшад, механизаторнууд, партийна, советскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, хамта 192 хүн 2 жэлэй туршада һуража, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлээ.

Энэ жэлэй март һарада университедэй һурагшад программая сүм дүүргэжэ, тусхай үнэмшэлгэ абаа. Зариман курсовой хүдэлмэри бэшэһэн байна. Жэшээнь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Заганский» колхозой агроном Ю. И. Лютаева «Кукуруза ургуулгын зарим дүй дүршэл», «Эрдэм» совхозой ветеринарна врач Г. Т. Олейников «Эхэ малһаа эхир түл абадаг болохын тула гүүнэй шуһаар тарихa» гэхэ мэтэ темэнүүдээр курсовой хүдэлмэри бэшэһэн байха юм. Мүн Суулгын совхозой кукурузашан Д. Жанаев, «Коммунизм» колхозой һаалишан В. Теслева болон бусад хэдэг ажалаараа һонирхолтой статьянуудые бэшээ.

Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ зарим тэды һайн үрэ дүн тайлабашье, горьтой дутуу дундануудтай байһан гэшэбди. Энээн тушаа хэлэнгүй гаража яагаад болохоб. Хэшээлэй таһалдадаг ушар усадхагдаагүй. Үзэһэн материалаа гансал номой хэлээр, ажабайдалтай бага холбоотойгоор үнгэргэдэг ушар бии байһан. Илангаяа «Знамя Ленина», «Победа» колхозуудай партийна организациин дэргэдэхи кружогуудай хэшээл удхын талаар һула, эмхидэл муутайгаар үнгэргэгдэдэг байба. Тэдэндэ КПСС-эй райкомой агитаци, пропагандын таһагай талаһаа тон бага туһа хүргэгдөө. Мүн хиналта һула байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ алдууе дабтахагүйн тула партийна организаци бүхэн һуралсалаа дүүргэһэн дары дүн гаргаа. Тиихэдээ коммунист, колхозник, совхозой хүдэлмэришэн бүхэнтэй хөөрэлдэһэн, һуралсалай шэнэ жэлдэ ямар кружогто һураха тухайнь зүбшэһэн, хүн бүхэнэй эрдэм, наһан хараада абтаһан байгаа. Мүнөө эхилхээ байһан һуралсалай жэлдэ аймаг доторхи 50-һаа дээшэ кружок, семинарнуудта хоёр мянга гаран хүн һурахань. Мүн ажахын хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийна, советскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхын тула Буряадай хүдөө ажахын институдай туһаламжаар, олониитын хүсөөр эрдэм шэнжэлэлгын институт байгуулагдаха. Мүн политическэ һуралсалай кабинедүүд «Эрдэм», Суулгын совхозуудта, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо эдэбхитэдэй хүсөөр түрүүшынхеэ байгуулагдаха.

Эдэ бүгэдэмнай энэ жэлэй һуралсалые эмхитэй һайнаар ябуулха арга нүхэсэл болохо байха.

Г. ЩЕПИН,
КПСС-эй райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

Соёлой зарим гуламтанууд юундэ муугаар хүдэлнэб?

Клуб, библиотекэ, кинотеатр гоёын түлөө бэшэ, харин соёл хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха зорилготойгоор байгуулагдана ха юм. Энэ —эгээл гол зорилгомнай! Гэбэшье, сэхыень хэлэхэдэ, зарим аймагай хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эмхинүүдэй дарганар соёлой хүдэлмэри тушаа анхарал багаар табина. Жэшээнь, Яруунын аймагые абаад харая. Тэндэ аяар холын Тэлимбэһээ эхилээд, аймагай түб Нарһата тосхондошье ошотой залитайгаар хүдэлжэ байгаа соёл гэгээрэлэй гансаханшье гуламта харахагүйт. Иимэ нобшо позог байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, аймгүйсэдкомой соёлой таһаг (даагшань нүхэр Дандаров) муугаар хүдэлнэ. Тус таһагта ороходоо, даагшань орлогшотоёо, инспектор, бухгалтернуудынь соёлой хүдэлмэри тухай ехэ аажамаар хөөрэлдэжэ һуудаг юм. Теэд эдэ нүхэдэй хэнииинь эмхидхэлэй хүдэлмэридэ бодотоор хабаадалсадаг юм ааб гээд һонирхобол, чек, мүнгэ абаха үнэмшэлгэ бэшэхэ. салин түлэхэ гү, али түхэреэн тамга саарһан дээрэ няахаһаа ондоо мүртэй юумэ хэдэггүй. Мүнөө таряа хуряалгын үедэ бүришье һаа ехэ ажал ябуулагдаха ёһотой аад, таряашадай, механизаторнуудай культурна эрилтэ хангамаар бүтээһэн юумэ байхагүй.

Теэд клуб, библиотекэнүүдэй хүдэлмэриин түлөө хэн харюусаха ёһотой гээшэб? Заһабарилгын мастер Сарании «гансал» киногой түлөө харюусадаг. Али нэгэн газарта албан хэрэгээрээ ерэбэл, «уран һайханай бүлгэмэйхидые суглуулжа хөөрэлдөөрэйгты. Хойшодоо ерэхэдэмни, концерт заабол табигдаһан байха ёһотой»,—гэһэн тон юрэнхы заабари үгөөд хизаарлажархидаг. Иимэ захяа, заабарнь хэзээдэшье бэелүүлэгдэдэггүй. Тиимэһээ хүдөөгэй механизаторнууд, малшад ажалайнгаа һүүлээр культурнаар амархые хэды хүсэбэшье, хаалтатай клуб гү, али библиотекэ хараад урмаа хухаран бусашаха баатай болодог.

Һайн тоодо ородог соёлой гуламтануудыень абажа үзэбэл, суглаа, танца үнгэргөөд, кино харуулаад лэ байдаг.

Мүн үбэлдэ бэлдэхэ хүдэлмэри тэндэ хангалтагүй муугаар ябуулагдана: мүнөө хүрэтэр клуб, библиотекэнүүд һэльбэн заһабарилагданагүй. Минии һанахада, соёлой гуламтануудые колхоз, совхозуудай харюусалга доро даалгажа үгөө һаа дээрэ гээшэ аа гү. Тиигээ һаа, одоол ажахын хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа ехээр табидаг болохо һэн гэжэ һанагдана.

Мүн соёлой талаар сомоной Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд ямаршье хиналта хэнэгүй, туһаламжа үзүүлнэгүй. Эдэмнай һайнаар хүдэлбэл, соёлой таһагһаашье хэдэн хуби ехэ арга боломжотой, нэрэ хүндэтэйшье байха бшуу. Эдэнэй һанамжа дурадхалнуудые ямаршье колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд заатагүй дүүргэхэ уялгатай ха юм.

Таряа хуряалгын хэды сүлөөгүй үе байбашье һаань, яруунынхид соёлойнгоо гуламтануудые таатай зохидоор үбэлдэ бэлдэн түхеэрхэ, ажал хүдэлмэриинь улам шангадхаха ёһотой.

КПСС-эй райком болон аймгүйсэдком анхаралаа онсо ехээр хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. Доржин.

Түсэбһөө гадуур...

Зэдын аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын хойноһоо оролдон, август һарын түсэбһөө гадуур 28 мянган түхэригэй эд бараа ажалшадта наймаалаа.

Тэрэшэлэн Хойто-Байгалай худалдаа наймаанай организацинууд түрүүшүүлһээ дутуугүй ажаллажа гараа. Эдэнэр аймагайнгаа ангуушад болон загаһашадта 14 мянган түхэригэй эд бараа худалдаа юм. Мүн Яруунын, Түнхэнэй, Советскэ районой аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Түрүүшүүлтэй адли байдалтай байһан Баргажанай, Тарбагатайн, Бэшүүрэй, Захаамнай, Прибайкалиин болон бусад аймпотребсоюзууд хараалагдаһан түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Дурсагдагша аймагуудай худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулаа гэжэ тэмдэглэмээр.

К. Димов.

МОСКВА. **СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын «Барилга» гэһэн бүлэгтэ үдэр бүри хүн зон олоор ородог. Элдэб павильонууд соонь харгы замай, барилгын шэнэ машинануудай хүдэлмэритэй, гэр байра барилгын шэнэ, түрүү аргануудтай танилсажа, долоон жэлэй гол шухала шэнэ барилганууд тухай олон һонин юумэнүүдые мэдэжэ болохо байна. Зураг дээрэ: «Гэр байра барилгын» павильоной нээмэл талмай дээрэ. Байрын томо панельнэ гэрые выставкэдэ орогшод хаража байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

ЭСЭГЭ, ЭХЭНҮҮДЭЙНГЭЭ АЛДАРТА ХЭРЭГҮҮДТЭ ХҮРЭМӨӨР Я[...]

Колхозой залуу гэшүүн Надя Костенко Н. Г. Загладада харю[...]

Звеное даагша, мэдээжэ Надежда Григорьевна Заглада таряашанай һэшхэл, нэрэ хүндэ тухай ехэ хөөрэлдөө эхилээ һэн. Колхознигууд энэ бэшэгтэйнь танилсажа, сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэнэ. Эдэнэр өөһэдынгөө ажалые шэнээр хараха ушартай болоо. Тиигэжэ орон дотор продуктнуудые элбэгжүүлхын түлөө тэмсэгшэдэй зэргэдэ ябаһан хүнүүдэй ажалые тэдэнэр ондоогоор, шэнээр харадаг болоһон байна. Звеное даагша, мэдээжэ Катя Гулий, Н. Г. Загладын аша басаган гэжэ нэрлэгдэһэн, нютагай дунда һургуулиин һурагша байһан, мүнөө һургуулиин үйлэдбэриин бригадын звеное даагша Надя Костенко гэгшэд Миргородщинада Хомутец тосхондо, Шевченкын нэрэмжэтэ колхоздо ажаһуудаг, ажалладаг юм. ТАСС-ай корреспондентнүүд тэндэ ошоо. Колхозойнь ажахы ехэ бэхижэнхэй. 900 гектарта таригдаһан силос хэхэ кукурузын эшэ набшые колхозойхид богонихон болзор соо хуряажа дүүргэбэ. Мяха, һү абаха, гүрэндэ худалдаха 8 һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Ошоходомнай Надя Костенко гэртээ, институтда ороходо шалгалтада бэлдэжэ, физикын учебнигые уншажа байба.

— Мүнөөдэр сүлөөтэй үдэрни. Надежда Григорьевнада энэ бэшэг бэшээд, мүнөө номоо уншажа байнаб...,—гэжэ басаган хэлэбэ.

Һанаһан байһанаа хөөрэлдэхын зорилгоор, һургуулиин тетрадай хуудаһанууд дээрэ бэшэһэн бэшэгээ маанадта харуулаа. Тэндэнь иигэжэ бэшэгдэнэ:

«Танай бэшэг тушаа би ехэ бодолгото болооб. Таряашанай һэшхэл, нэрэ хүндэ тухай танай эхилһэн ехэ хөөрэлдөөн намда, өөртэмни, ажабайдалай үргэн һаруул харгы замда бэеэ даажа гараһан минии сасуутандашье энхэргэн дуратай эхын захяа, һайн һайхан үгэ шэнгеэр дуулдаба. Хүдөөгэй хүбүүд, басагадта сэхэ руунь, ойлгосотойгоор, сэсэн дурадхал, захяануудые үгэһэнэйтнай түлөө, Надежда Григорьевна, танда доро дохижо баяр хүргэнэб.

Украинын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай дүүрэн сугларшоод байһан Спортын Киевтэхи ордоной үргэн уужам залые мүнөө хараһандал болоноб. Үшөө тиихэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй декабрьда таряашадай тэрэ ехэ суглаанай ендэр дээрэһээ таряашанай нэрэ хүндэ, Эхэ оронойнгоо аша туһада ажаллаха гээшын жаргал тухай танай үнэн зүрхэнэй үгэнүүд ханхинаа бэлэй.

Коммунизм байгуулагшадай хоёр үеын хуби заяан тухай, хүхюутэй һайнаар ажаллажа, партиин, арадай хэрэгэй түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ шададаг, ургажа байгаа залуушуулай түлөө аха захa хүнүүдэй ехээр омогорхожо ябадаг тухай Никита Сергеевич Хрущев тэрэ зүблөөндэ хэлээ һэн. Никита Сергеевич Хрущевой эдэ халуун үгэнүүдые сэдьхэлэйнгээ оёорто хадагалжа ябанхайб.

—Та зүблөөндэ намайе аша басагамни гэжэ нэрлээ бэлэйт. Таряашадай һэшхэлэй, нэрэ хүндын тугые баригша танда, Надежда Григорьевна, иигэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Хүнһөө далдирангүй сэхэ нюурыень харахаар, хүнүүдэй ажалыемни хараад баярлахаар бүхы юумэеэ хэжэ ябаха гэжэ оролдогби,—гэжэ Н. Г. Загладада хандажа Надя бэшэнэ.

Һургуулиин үйлэдбэриин бригадын амжалтанууд тухай Надя бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. Энэ бригада буурсаг абахын зорилгоор 26 гектарта кукуруза ургуулдаг. Тиигэжэ гектар бүхэнһөө 105 центнер хуурай буурсаг абаха юм.

— Коммунис ёһоор юумэ элбэг дэлбэг болгохо хэрэгтэ өөрынгөө ажалай хубитые оруулжа ябаһандаа омогорхонобди. Таряа тариха бэрхэшээлтэйхэн ажал хэхын түлөө бүхы залуугайнгаа хүсэ шадалые зорюулнабди. Манай иигэжэ ажаллажа ябахада хүнүүд баярлана,—гэжэ Н. Костенко үргэлжэлүүлнэ.

Надя мүн һанаата болоһоншье тухайгаа хөөрэнэ. Һургуулиин «эбтэйшүүлэй бригадын» гурбан гэшүүд хүнгэн олзо бэдэрхээ колхозһоо гаража ошоо һэн. Эдэнэй түлөө маанадта эшэгүүри[...]

Таряашанай нэрэ [...] хай танай хэлэһэ[...] тыень үшөө дахи[...] үзэжэ байнаб гэжэ [...] гэсхэлдөө бэшэнэ. [...] дөөгэй залуушуул, [...] шууд эгээ хүндэ, х[...] тай хүдэлмэриень [...] гоор абажа, галта[...] оролдосотойгоор, [...] гаар ажаллаха ёһо[...] һананаб. Бирагүй з[...] юумые хэрэглээшэ[...] ябаха, харюусалга[...] ёһорхохо ябадал б[...] шье гаргаха һэдэл[...] хэгүй ушартай. Ко[...] хоздо залуу хүн б[...] гүй ажал хэжэ, ни[...] тэ хубитаяа оруулх[...] Эдэ уялгануудые д[...] мэдээсэхэ үдэр то[...] һайн байгаа. Энэ [...] шуулай алдар солы[...] шалгын һайндэр бо[...]

Хүдөөгэй хүбүү[...] дуудта—өөрынгөө н[...] нүүдтэ баһа нэгэ ю[...] хүсэлтэйб. Хүдөө н[...] хада һонигүй, хүхих[...] юумэн хомор гээд [...] рэлдэхыень дуулаха[...] хүхюу һайн болгохо[...] найл ажалһаа, ман[...] үүсхэлһээ дулдыда[...]

Манай залуушуул[...] асуудалнууд тухай [...] дожо үзэг лэ. Би [...] наноб. Маанадта, [...] да коммунизм байгу[...] мунизмын [...] ажа[...] жаргал туданхай. Т[...] даа шэнэ общественн[...] урда харюусалгата[...]

В. А[...]
Полтава. **И. Ку[...]**

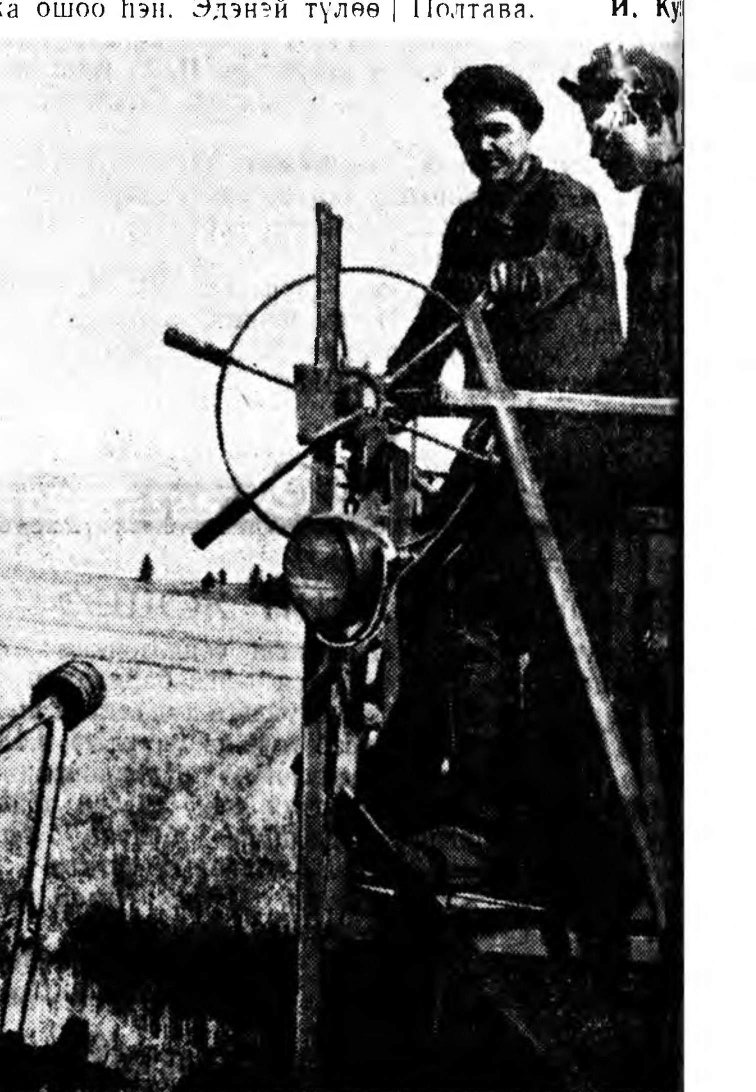

Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой түрүү комб[...] Зарубин туһалагшань В. Бурлаков хоёр таряа хур[...]
В. ЗОРКИН[...]

ЭРДЭМ УХААНАЙ ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ, ТҮРҮҮ Д[...] ДҮРШЭЛ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

СИЛОСЫЕ «УГААРҺАА» ХАМГААЛХА ТУХАЙ

Тэжээл силослэхэдэ «угаар» гэдэгһээ шалтагаалжа, шэмэтэй һайн зүйлнүүд заатагүй гээгдэлдэ ородог юм. Энэ хадаа ургамалай клеткэнүүдэй, микрободосуудай байдалһаа дулдыдадаг байна. Иимэ шэмэтэ зүйлнүүдэй багаар гээгдэлдэ ородог болохын түлөө микрободосуудай үдэлгые түргөөр болюулха хэрэгтэй. Тиигэжэ силостэ нитрит натри хэдэг.

Энэ ушарта азодой тунасанууд бии боложо, хоротой микробуудые һалгадаг юм. Микробуудые үгы хэһэнэйнгээ һүүлээр, 15—20 хоноод эдэ тунасанууд дэгдэн һалашадаг.

Силостэ нитрит натри холиходо, шэмэтэ тэжээлэй шанар мүн лэ дээшэлдэг. Нэгэ тонно силостэ 1 килограмм химикат хэхэдэ, тэжээлэй единицэ 15—20 процентээр ехэдхэгдэдэг байна.

Энэ препарадые хэрэглэхэдэ угаа таарамжатай. Тэрэ үнэргүй, гарта хоро хүргэдэггүй, хадагалхада шанарынь муудадаггүй, үнэ сэнгыншье хямда. Москвагай, Калугын болон бусад областьнуудай ажахынууд силос хэхэдээ, энэ препарадые амжалтатайгаар хэрэглэжэ эхилээ.

МОЛДАВИИН МАЛШАДАЙ ДҮРШЭЛҺӨӨ

СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын тэжээлэй павильондо ороһон хүнүүд ехэ һонирхолтой дүй дүршэлтэй танилсаха. Эдэ малшад түхэреэн жэлэй туршада фермэнүүд шадараа витаминаар элбэг ногоон тэжээл таридаг байна. Мал ажалай, ветеринариин научно-шэнжэлхы Молдавиин институдай хүдэлмэрилэгшэд иимэ шэнэ арга дурадхаа һэн. Кукуруза, ороoһото бусад ургамалнуудые тэжээлэй тусхай раствороор хобоонууд соо ургуулна. Тиигэжэ зургаан үдэрэй туршада дүрбэлжэн метр «таряалан» бүхэнһөө 50 килограмм хүрэтэр кукурузын ногоон набша гү, али 25 килограмм обёос ургуулжа абадаг юм.

Иигэжэ ногоон тэжээл ургуулхада бэлэн. Кукуруза тарихын урда тээ үрэһыень ультрафиолетовэ гэрэлээр шараад, һүүлээрнь 8 часай туршада шиигтүүлдэг. Харанхы газарта абаһаар ургуулдаг байна. Саашадаа ургасын гаража эхилхэдэ үдэрэй гэрэл гаргадаг лаампануудые хэрэглэдэг. Ургамалай ургажа байһан газарта хододоо 21—22 градус халуун, 70—80 процент тухай шиигтэй байха ушартай.

Хуряажа абаһан ногоон тэжээлээ хэршээд малда, шубуудта эдюулдэг. Нэгэ дүрбэлжэн метр иимэ «таряаланда» ургуулһан ногоогоор гараһаар һара болоһон 2 мянган дальбарaануудые тэжээхээр. Иимэ тэжээл эдюулээд байхада, дальбарaануудай шэгнүүр 25—30 процентээр нэмэдэг. Ногоон тэжээлэй килограмм бүхэндэ 15—20 миллиграмм каротин, хатааһан ногооной 15 процент хүрэтэр белок, шэмэтэй витаминууд, минеральна тэжээл байдаг юм.

КУКУРУЗЫН ЭШЭ ТЭЖЭЭЛДЭ ОРУУЛАГДАНА

Тэжээлые буйлуулан бэлдэхэ гээшэ ехэ удха шанартай гээд малшад мэдэдэг. СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэдэ Краснодарска хизаарай «Хуторок» совхозой һонирхолтой дүй дүршэл тодорхойлогдонхой. Кукурузын силос, свёклын жом эдюулжэ, жэл бүхэндэ эндэ 7 мянга гаран эбэртэ мал шахадаг. Малай тэжээлдэ белок, минеральна бодосуудые бии болгохын зорилгоор тэжээлэй холисо хэрэглэгдэнэ.

Энэ холисын 70 процент шахуунь кукурузын эшэ болодог. Үлэгшэ 30 процентнь тэжээлэй патоко, үбһэнэй гурил, ороoһото тэжээл, элдэб дабһан болоно. Белок элбэгтэй болгохын түлөө карбамид холисодоо нэмэдэг.

Иимэ холисо малда эдюулхэдэ сүүдхэдээ шэгнүүрынь 880 граммаар нэмэдэг байна. Энээнэй 300 граммынь имагтал холисоһоо боложо нэмэнэ бшуу. Гадна мал иигэжэ шахахада, нэгэ хахад дахин бага тэжээлэй единицэ гаргашалагдадаг юм. Малые зүбөөр эдеэлүүлхэ гээшэ иимэ байна бшуу. Тэжээл багаар хэрэглэгдээд, прод[...] абтанал.

500 ПРЕПАР[...] ЭГЭЭ ҺАЙН[...]

Тэжээлэй шиигт[...] до пиросульфит на[...] до ехэ һайн. Иимэ [...] лэхэдэ, гаргашала[...] хэриг бүхэн 20—3[...] рюулагдадаг байн[...]

Ороoһо таряа х[...] бороотой шиигтэй [...] продукциин шанар[...] даг. Ехэ шиигтэй [...] лууһаад, гутажа, [...] лохо бшуу. Энэ [...] жээлэй ороoһон [...] ехээр гутадаг.

Ороoһоной халу[...] люулхын түлөө д[...] оронуудай эрдэмт[...] жа байдаг. Тиигэ[...] препарадууд ту[...] Тэдэнэй эгээ һай[...] сульфит натри [...] процентһээ дээш[...] ороoһондо энэ хи[...] ходо, 30—50 үдэ[...] һайнаар хадагала[...] жээлэй шиигтэй [...] энэ химикат дах[...] баһал угаа туһат[...]

Кукурузын, еш[...] сад ургамалнууда[...] пиросульфит натр[...] малда оройдоо [...] гүй. Энэ препарат[...] хүргэдэггүй. С[...] Целинне хизаара[...] гай. Рязаниин о[...] ажахынуудта ши[...] хадагалха энэ [...] даа.

Д. С[...]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной сентябриин 21.

[Т]АРЯАШАН НЭРЭЕЭ СУУРХУУЛБА

[Т]агай түрүүшүүлдэ алдар соло!

Тарбагатайнхид гүрэндөө 75 мянган центнер таряа худалдаа

* * *

[И]ЛАЛТАМНАЙ ИЛАЛТАДА ЗОРИГЖУУЛНА

...хэ долоон жэлэй тү... дүрбэдэхи жэл түгэсэхэ ... гээшэ. Хэнэйшье мэ... түйлаһан нэгэ амжал... онхи бүри ехэ амжал... ээһэ һуури боложо үгэ... имэһээл, мүнөөдэр 94 ... пүүд алтан шаргал ... түрэл оронойнгоо ам... тушаабабди гэжэ мэ... дээ, бидэнэй сэдьхэл ... зоригоор халина.

... пүүд орооһо гүрэндэ ... гэһэн түсэб энэ жэ... ндэ колхозоймнай урда ... һан байгаа. Теэд тү... түсэб ха юм. Хэрбээ ... дүүргэхэгүй ушарай ... бол, «ЧП» (онсо ...) гэжэ нэрлэдэгбди. ...хэдэ, энэмнай социалис ...риин жэл ерэхэ бүри ...н һалбардаг заншалда ...арашагүй ушар болоно.

...С-эй ЦК-гай мартын ...эй түүхэтэ тогтоол хү... ахын хүдэлмэрилэгшэ... да түйлай ехэ зорилго... табяа. Тэрэнии бодо... онь бэелүүлхэ гээшэ би... жалһаа, бидэнэйл һэш... дуулдыдаха. Түрэл пар... Н. С. Хрущев хүдөө ... хүгжөөхэ асуудалда ...нхарал [о]ролдол[го] гар... ээшэб! Энээнии бидэ ...е һанаха ёһотойбди.

... гүрэнэй туһаламжые ...лэ һууха бэшэ, харин ...э бодото ажалаараа ...ха ёһотойбди. Ушар ...ээ, колхознигууднай ...гаа суглаан дээрэ үнэн ...рээ хөөрэлдэжэ, тү... гадуур адагынь 1000 ... һайн шанартай шэ... ушаахабди гэжэ уялга ...

...эн үгэдөө хүрэхын тү... хэхэ ёһотой байгаа. ...Шэнэ газар ашаглан ...лжэ, газар тарьялан... эдхэхэ аргагүй һэн ту... ...гынгаа газарые зү... ...а үрэ ехэтэйгээр хэ... ...гээшэ гол зорилгомнай ... Сэбэр паарайнгаа ...ээд хороогообди.

...ургаса абахын тула, ...а үрмэдэһэ, хамхуу... ...уулхагүйн тула, газа... ...аар элдүүрилжэ ша... ...ди. Мүнөө бидэ бүхы ...торнуудта баяр хүр... ...ойбди.

...лнай тусгаар ондоо ...ба гээшэ ааб даа. Бо... ...аар элбэг, тарилгын ...ниг нойтоор гомдо... ...гаа. Хаа хаанагүй, бү... ...ууд дээгүүрнай үндэр ...гасын гаража эдеэшэ... ...рилгын хаһа хүлеэн, ... томо залаагаа даа... ...шоод байхадань, муу ...тэйгээр хуряалгын хү... ... захалха эрхэгүй бай... ...элитэ. Тиимэһээ бүхы ...заторнуудай дунда эм... ...й, ойлгууламжын хү... ... эршэмтэйгээр ябуул... ...ээ һэмди. Нэн түрүүн ...и, бригада бүхэнэй ур...да тодорхой зорилго табигдаа һэн. Комбайнай агрегадууд бүридхэгдэжэ, механизатор бүхэн тусхай социалис уялгануудые абаһан байна.

Таряа хадагшадые эршэмтэй ажалда зоригжуулха хэрэгтэ колхозоймнай партийна организаци ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ, ажалаа һайн шанартайгаар эрхилхэ хэрэгтэнь полит-эмхидхэгшэд агрегат бүхэндэ ехэхэн туһаламжа хүргөө. Имагтал эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэриин ашаар хуряалга дээрэ амжалта түйлагдаа.

Хэрбээ халуун ажалда хамаг шадалаа зангидан ороһон зоной культурна эрилтэнүүдые саг үргэлжэ хангангүй, һайн шанартай эдеэ хоол үгэнгүй байбал, хүдэлмэри урагшаа ябахагүй гээшэ. Аймагай Культурын байшангай, хүдөөгэй клубай хүдэлмэрилэгшэд агитбригада бэлэдхэжэ, таряашадай урда хэдэн һонирхолтой концертнүүдые табяа. Газетэ, журналнууд ходол асарагдадаг байгаа. Машина, техникээ һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула халуун эдеэн поли дээрэ абаашагдадаг. Гэхэ зуура полевой станууд дээрэ «Дайшалхы хуудаһанууд», «Ажалай алдар солын хуудаһанууд», Хүндэлэлэй самбар ходо гаргагдана.

Манай эрхим комбайнернууд нүхэд Константинов, Баранов, Чистяков, Соколов гэгшэд таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн, ажалай эрхим жэшээ харуулжа, халаанайнгаа даабари 100—150 процент дүүргэнэ. Таряагаа амяарлан хуряаһанай ашаар хуурай, һайн шанартай таряа тушаажа эхилээ һэмди.

Таряа тушаалгада нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Юуб гэхэдэ, автомашинанууд хаанашье хүртөөгүй. Силос даралга һаатуулха аргагүй байгаа. Мүн комбайнуудые байлгаад, машинануудые орооһо тушаалгада ябуулжа болохогүй.

Зүгөөр жолоошоднай үргэһэ нойроо мартажа, үдэшэ, үглөө, һүниндөөшье орооһо бэлэдхэлэй пунктда зөөдэг байба. Энэмнай хамтын хэрэгэй түлөө тэдэнэй оролдоһоной, һанаагаа зобоһоной ёһотойл жэшээ болоно.

Манай колхозые шефтээ абаһан 1-дэхи АТК-гай жолоошодой ажал магтаха байнабди.

Н. Н. Михалевой хүтэлбэрилдэг 1-дэхи отделениинхид жэлһээ жэлдэ баян ургаса абадаг заншалтай. Мүнөө жэлдэшье тэдэнэр гектар бүхэнһөө 16 центнерһээ бага бэшэ таряа хуряана. Зарим полиһоо гектарай 20—25 центнер хүрэтэр орооһон сохигдоно.

Гэхэ зуура мүнөө жэл түрүүшынхеэ горох тариһан байнабди. Хэдэн үдэрэй саана тэрэнээ хадажа эхилбэбди. Дунда зэргээр гектарай 20 центнер горох суглуулагдана. Иигэжэ энэ ургамал тарьялан дээрэмнай хүндэтэ һуурияа олобо гээшэ.

Аймаг доторнай, мүн манайшье колходо полиин «хатан» ёһотойл шарайгаа харуулаа. Сарбуугай тухай гэмээр бүдүүн эшэтэй энэ ургамалай үргэн набшануудаа толгой дээгүүршни намилзуулан һуухыень харахадаа, бахархамаар байба. Кукурузын силос даража дүүргээбди. Ерэхэ үбэлжэлгэдэ үнеэн бүхэндэ 11 тонно тухай силос хүртэхөөр.

Таряа хуряалгын эгээл шиидхэхы саг тулажа ерээд байна. Гүрэндэ таряа худалдаха уялгаяа дүүргэбэшье, үшөө 93750 пүүд тушаажа, нёдондонойхиһоо 31250 пүүд ехэ таряа Эхэ орондоо худалдабабди.

Гадна ерэхэ жэлдэ бардам хүрэхэ үрэһэ хадагалха ёһотойбди. Мүнөө 900 центнер орооһон тоогууд дээрэ буулгагдаад, хүсэд сэбэрлэгдэһэнэйнгээ һүүлээр, складуудта хадагалагдажа эхилээ.

Эдэ жэлнүүдэй ургасын дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, «Онохойская-4» сортын шэниисэ манда нютагжажа, бусадһаа ехэ ургаса үгэнэ. Тиихэдэ бүхыдөө үрэһэндэ шэниисэл хаагдана.

Нилээд ехэ орооһон малай тэжээлдэ орохо. Бидэнэр хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ үбһэ хуряажа шадабабди. Тиигэжэ мүнөө дээрээ 16900 центнер үбһэн һүрилэгдөө.

Эдэ бүгэдөөрөө һанаагаа амарнагүйбди. Шиидхэгдээгүй асуудалнууд хэрэгүүд олон. Түрүүшымнай илалта саашадаа шэнэ амжалта түйлахадамнай туһалха байна.

В. ЧИСТЯКОВ,
«Маяк» колхозой түрүүлэгшэ.

* * *

АЖАЛАЙ ЭРШЭ ШАНГАДАҺААР

Агрономуудай эгээл харюусалгатай саг таряа хуряалга ха юм даа. Хэһэн ажалайшни үрэ, оролдолгыншни харюу тарьянай ургасаар лэ тодорно бшуу.

Хэрбээ ургасынгаа үрмэдэһэ халаахай, үбһэ ногоогоор дарагдажа, өөдтэй тарьянай ургаагүй байбал, шил гэмтэй гээшэш. Харин техникын мууса бэлдэгдээд, хуряалгын хүдэлмэриин һаатаха болоо һаа, баһал агроном зэмэтэй гэлсэдэг.

1962 он бидэнэй ажал хэрэгүүдтэ ехэхэн хубилалта асараа. Ногоо тарижа, газар тарьялангай ургасые дээшэлүүлхэ гэһэн Вильямсын номнол хүдөө ажахыда туһа хүргэдэггүй, тэрэнние гэдэргэ татажа байһанинь гэршэлэгдээ. Партиингаа сэсэн мэргэн заабари даган, бидэнэр, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, академик Прянишниковай һургаал бэелүүлэн, пропашной ургамал ехээр тарижа, газар тарьялангай асуудалые шэнэ, зүб гуримаар эрхилжэ эхилээбди. Үнгэрэгшэ хабарһаа хойшо колхознай газар тарьялангай хубаарилгые дахин хаража үзөөд, сэбэр паарай газар ехээр хороогообди. Манай эндэ шэнэ газар ашаглан элдүүрилхын аргагүй юм. Тиибэшье эндэ ургаса багатай сабшалангай, бургааһа харганаагаар дарагдашаһан бэлшээриин газар яһала бии. Жэшээлхэдэ, Круглый гэжэ сабшалангһаа урдань 300—400 центнер үбһэ хуряажа абадаг һэмди. Энэ жэл тэндэхи 60 га талмай халжа элдүүрилээд, гектарай 25—30 тонно наг шэбхэ тараагаабди. Тиигээд тэндээ кукуруза тариһамнай айхабтар ехэ ургаса гаража, тэрэ газарһаа 2 мянгаад тонно силос дарагдаа. Һаяын жэлнүүдтэ ургаса муутай бүхы сабшалангуудаа элдүүрилээд, пропашной ургамалнуудые тарихабди. Мүн Казанкада 70 га тухай газар һургуулида үгтэнхэй. Тэндэ һурагшад шэниисэ, горох, кукуруза, бобы, хартаабха хубаарилан таряад, һайн ургаса абана.

Энэ жэл обёос, зелёнко тарилга эрид хороогоод, шэниисын, кукурузын газарые һураггүй үргэдхөөбди. Тэрэшэлэн тарьянай ургасые дээшэлүүлхын тула имагтал сортовой үрэһөөр тарилга хэгдэнэ. «Онохойская-4» гэжэ шэниисын сорт илангаяа баян ургаса үгөө. Зарим газарай гектарһаа 20—22 центнер шэниисэ хуряагдаа. Жэшээлхэдэ, Семёново гэжэ газарта механизатор Д. Д. Малых 20 га тарьялан дээрэһээ 450 центнер, Алексей Хүбүүниинь 10 гектарһаа 240 центнер таряа хадажа абаа. Бодоод үзэхэдэ, манай колхоз гектар бүриһөө 12 центнер шэниисэ хуряахаар байна.

«Тулунский сеянец» сортын хартаабха полинуудтамнай нютагжаба. Хойто жэлһээ тус сортын хартаабха бүхы талмайемнай эзэлхэ юм.

Зарим зон мүнөө жэлэй баян ургасые гансал сагай уларилһаа болоо гэлсэдэг. Теэд гансахан хура бороогой хаһа сагтаа ороошье һаань, газараа ёһоор үтэгжүүлэнгүй, тарилгаяа гол түлэб хэрээһэлүүлэн, һайн сортын үрэһөөр таряагүй һаамнай хаанаһаа элбэг ургаса абтаха һэм. Эдэ бүгэдын ашаар колхознай бүхы ургамалнуудай баян ургаса абаа бшуу. Тиигэжэ гүрэндөө **43.750 пүүд орооһо тушааха түсэбтэй һаа, 62.500 пүүд тушаахабди гэжэ уялга абаа һэмди. Харин уялгаяа сентябриин 12-то дүүргээд, үшөө 7000 пүүд алтан шаргал шэниисэ уялгаһаа гадуур бэлэдхэлэй пунктда буулгаад байнабди.**

Уялгаяа үлүүлэн дүүргээбди гэжэ баяртайгаар мэдээсэхэдээ, бидэнэр колхозойнгоо бүхы таряашадые амаршалха ёһотойбди. Тэдэнэйл гараар, тэдэнэйл эршэтэ ажалаар эдэ бүгэдэ амжалтанууднай түйлагдаа ха юм. Жэшээлхэдэ, залуу кукурузашан Максим Баннов гектарһаа дунда зэргээр 600 центнер ногоон набша хуряажа абаа. Эсэгэ хүбүүн хоёр Дмитрий Дмитриевич, Алексей Малых эршэтэ ажалай ульгэр жэшээ харуулна. Мэдээжэ комбайнер И. Ф. Пластинин сентябриин нэгэнһээ хойшо 151 га хуряагаад, 3500 центнер шэниисэ абаа. С. Ф. Калашников тэрэл болзор соо 200 гектар таряа һайн шанартайгаар хуряаһан байна. Автомашинануудые жолоодогшод эрхимээр ажаллаа. Комбайнернуудай ба бусад механизаторнуудай амарха һамбаанда, тэдэнэр машинынгаа хоорбо соо багтахысань сэбэрлэгдэһэн орооһо ашаад, бэлэдхэлэй пункт тээшэ гүйлгэлдэгшэ һэн. Жолоошо нүхэд: И. Д. Давыдовай, М. И. Пластининай, Ф. И. Тимофеевэй нэрэ дурдангүй гарамаар бэшэ.

Пестеревкын отделениин хүдэлмэрилэгшэд эрхим һайнаар ажаллаба. Тэдэнэр арбан хоногой турша соо гүрэндэ таряа тушааха даалгабаряа сүм дүүргээ һэн.

Хойто жэлэйнгээ тарилга тухай мартаха ёһогүйбди. Тиимэһээ тарьянай үрэһэ сэбэрлэхэ, хадагалха хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Республика соогоо түрүүлэн, аймагнай уялгаяа дүүргэбэ гэжэ колхозоймнай таряашад дуулахадаа, бүри урмашан, таряа хуряалгынгаа хүдэлмэри сентябриин 25 болотор сүм дүүргэхэ гэжэ шиидээ.

Р. ЧЕБУНИН,
«Дружба» колхозой главна агроном.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи отделениин механизаторнууд Дмитрий Борисов (баруун гарһаа), Евгений Емельянов, Фома Яковлев гэгшэд шэниисын баян ургаса шалгажа байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Комбайнернууд урматай

К. Соловаров

Манай колхоз энэ жэлдэ 4000 центнер орооһо гүрэндөө тушааха аад, 8000 центнер худалдаад байна. Орооһо худалдалга үргэлжэлһөөр.

Колхозой 2-дохи отделениин механизаторнууд, бидэнэр, оронойнгоо түрүү механизаторнуудай— «Темижбекский» совхозойхидой үүсхэлые дэмжэн, даабаряа үдэр бүри 1,5—2 дахин дүүргэнэбди. Жэшээлхэдэ, түрүү механизаторнууд — Константин Батурин, Илья Арепьев, Павел Сапунов гэгшэдэй агрегадууд нормоёо ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Комбайнууднай һайнаар заһабарилагдаһан байжа, хуряалга дээрэ һаадгүй хүдэлөө.

Би комбайнераар түрүүшынхеэ хүдэлжэ байнаб. 1955 онһоо трактористаар хүдэлөөб. Байгша ондо дүн хамта 235 га таряа хадаад, тэндэһээ 2282 центнер орооһо гүрэндөө тушаагааб. Тарьян комбайнһаа сэхэ бэлэдхэлэй пунктда зөөгдэнэ. Мүнөө колхоз соогоо дэлгэрһэн комбайнернуудай мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлнэб.

Механизаторнуудай дүй дүршэлтэй, урагшаа һаналтайгаар ажаллажа байһанай ашаар колхознай орооһо таряагаа нэгэшье һаадгүйгөөр тушаана. Энэ жэлдэ бүхыдөө 12500 центнер таряа гүрэндөө худалдаа гэхэ гү, али түсэбөө 3 дахин дүүргээбди. Орооһон гүрэндэ үдэр бүри орожол байна.

К. СОЛОВАРОВ,
Калининай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи отделениин комбайнер.
Тарбагатай.

Репортаж

ОРОЛДОЛГЫН ҮРЭ

Мүнөө үедэ партиин райкомой шулуун байшан соо ороод үзөө һаа гайхахат. Эндэшье, тэндэшье телефоной хонхын жэнгирээн. Юрэдөөл ямаршье хүнэй һанаа амархан эбһээлжэ һууха туха олдохолгүй хэбэртэй. Блокнодоо бариад, карандашаа хурсаар үзүүрлээд, райкомой таһагууд соогуур харайха дуран хүрэбэ.

Дабхар үүдэтэй 1-дэхи секретариин таһагһаа Василий Васильевич Туриканай телефоноор хөөрэлдэхэнь дуулдана.

—Алло! Алло! Калининай нэрэмжэтэ колхоз! Гроссман гуш? Хэдые тушаагаабди гэнэш? 51400 пүүд?! Оо, бэрхэшүүл байнат даа. Амаршалнабди. Республика соогоо түрүүлбэт.

Нээрээшье бэрхэшүүл байна даа. Элһэлиг хурьһэтэ газартай, аймаг соогоо һурхай дээгүүршье ябадаггүй калининаархин түрүүлжэрхибэл.

Тэрэл үдэртөө «Маяк», «Дружба», «Советская Россия», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудһаа баясан дэбхэрмэ тоонуудтай мэдээсэлнүүд нүхэр Тупикинай стол дээрэ дабхацаба.

Сентябриин 18-най үдэр. Үдэ багта. Телеграфай утаһа дамжан, КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь нүхэр Модогоевто, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Барьядаевта тарбагатайнхидай уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн тухай мэдээсэл ошобо. 465 мянган пүүд орооһон... нёдондонойхиһоо 240 мянган пүүдээр үлүү... 309 мянган пүүд тушааха түсэбтэй һэмди... Тобшохоноорше һаа, хүн бүхэндэ ойлгосотойгоор хэлэгдэһэн үгэнүүд, тоонууд. Теэд тэдэ үгэнүүдэй саана —омогорхол, тоонуудай саана—аймагай таряашадай эрхим ажал, оролдолго.

Нюдэнэй урдуур ажалдаа шалгарагшадай дүрэ шарайнууд һубарилдан гарана... «Дружба» колхозой залуу кукурузашан Максим Баннов. Тэрэнэй затагар нюур, шорой тооһо шэнгээжэ харлашаһан томо гарнууд.

—Леня! Кукурузаяа хадажа дууһаха ёһотойбди. Һүниин тэншье болог. Дууһахабди, шамайе!—гээд туһалагша Чебуниндаа һүхирхэнь соностоно. Тиигээд силосэй комбайн шагтагалһан тракторай таршаганаан холодон, дуулдахаяа болино.

Андрей Иванович Акулов... «ХТЗ» тракторые механигууд хаража үзөөд, түмэр болгон тушааха гэжэ шиидэнэ. Андрей Иванович тэрэ тракторай хажууда хэдэн үдэр эрьелдэбэ.

—Хайратай байна даа. Хүндэ туһа хүргэхэ машина ха юм. Заһаад туршахам,— гээд арбан хоногой турша соо хүл дээрэнь бодхоожорхёо. Пестерово дээрэхи тоогой хорёо соо нёдондоһоо хойшо автопогрузчик туһагүй жэбэржэ хэбтэгшэ һэн. Теэд коммунист Акулов тэрэниие заһабарилаад, ноохи тракторта тааруулан, мүнөө 5 минутын хугасаада 4 тонно орооһо машинада ашажархина. Хэды шэнээн гарай ажал хүнгэрөө гээшэб!

Калининай нэрэмжэтэ колхозой комбайнова агрегадуудай командирнууд И. Ф. Колтунов, К. А. Соловаров, И. С. Степаненко—гурбан ана мана мүрысэнэ. Боро хараанай унажа, баалай харагдахаяа болимсоор, байрадаа ерэнэд. Самбар дээрэ бэшээтэй ажалайнгаа дүнгүүдые харана. 150, 160, 200 процент...

«Советская Россия» колхозой эрхим жолоодогшо нүхэр Литвинцевэй: «Хүдэлөөл хадаа, хүдэлһэндэл адляар хүдэлэе»,—гэжэ Дорофеев нүхэртөө хандахань дуулдана.

Олон даа, ажалдаа шалгаржа, аймагаа алдар солодо хүргэһэн нүхэд.

Энэ илалтань мини лэ ерээгүй. Партиин райкомой, партийна эхин организацинуудай зүгһөө ехэхэн ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Бодоод үзыт. 1 комбайнда 300 гаран гектар, юрын жаткада 1000 шахуу гектар тарьян хүртэнэ. Энэмнай тиигэд иигэд гээд хойнонь гаргадаха хилэ бэшэ. Эгээ тиимэһээ аймаг соохи механизаторнууд түб тосхон Тарбагатайдаа сугларжа, хэхэ ажал, социалис мүрысөөн, уялганууд тухайгаа тодорхойгоор хөөрэлдэһэн байгаа. Социалис мүрысөө эмхитэйгээр ябуулжа, ажалай гүйсэдхэлдэ нүлөө үзүүлхэ зорилготойгоор мүрысөөнэй дүн үдэр бүхэндэ гаргажа, тусхай самбарнууд дээрэ тунхаглаха гэжэ шиидэгдээ бэлэй. Комбайнова агрегат бүхэндэ полит-эмхидхэлшэд томилогдоо һэн.

Ажалһаа эсэжэ ерээд, амтатайгаар шанагдаһан халуун эдеэгээр хооллохо гээшэ ямар зохид бэ. Колхозуудай правленинүүд энэ асуудал зүбөөр шиидхэжэ шалаа. Механизаторнууд үдэртөө хээрэ эдеэлнэ, тиимэһээ агрегадууд удаан саг соо һаатадаггүй. Мүн тэрэ һамбаандачь полит-эмхидхэлшэд һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Надежда Григорьевна Загладын «Таряашан нэрэеэ хүндэлэгты!» гэһэн гүрэн түрын удхатай статьятай тарбагатайнхид анхаран танилсабад. Тэрээн тушаа хөөрэлдөөнүүд, хамтын уншалганууд мүнөө хүрэтэр үргэлжэлһөөр.

—Бидэ Надежда Григорьевнагай бэшэгтэй нэгэшье мүрыень алдангүй танилсаабди, ехээр һонирхобобди. Механизатор, таряашан бүхэн өөрынгөө ажал, саашанхи байдал тухай һайсахан бодожо үзэһэн байха. Нэгэ бага сүлөө орое даа, гансадал суглаа зарлажа, бүхы колхознигуудтаяа сэхэ, сэбэрээр хөөрэлдэхэбди,—гэжэ «Дружба» колхозой парткомой секретарь Леонид Леонтьевич Анфицеров хөөрэнэ.

Тарбагатайн таряашад Социалис Ажалай Герой Н. Г. Загладын статья ямараар угтааб гэжэ мэдэхээ һанабал, дуратайл колхоздоо ошоод, хараһан лэ хүндөө хандаарайгты:

—Зай, нүхэр, Загладын статья тушаа юун гэжэ һананат?

—Оо, здорово! Тиимэл байха ёһотой. Тэрэ наһажаал эхэнэр мэтээр хүн бүхэнэй ажалдаа хандадаг һаань, коммунизм хорин дабаанай саана бэшэ, харин арбанай саача болоод ойртоко һэн,—гэжэ танай асуудалда харюусаха.

Таряа тушаалга үргэлжэлһөөр... Тарбагатайн хада хабшалангуудые дахан, харайн гараһан, үргэн полинуудыень эсхэн ошоһон харгынуудаар обоо орооһо ашаһан машинанууд үдэр, һүнигүй тооһо татан һубарилданад. Үшөө хэды шэнээн һайхан шэниисэ Эхэ оронойнай баялиг дээрэ баялиг болон адхархань хаб, бү мэдэе.

Аймаг хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн бэлэдхэлтэйгээр ерэхэ үбэлжэлгые угтахань. Малда бардам хүрэхэ орооһон табигдаха юм. Үнеэн бүхэндэ 10 тонно силос хүртэхэ. Эдэ бүгэдэ амжалтанууд мяха, һү, үндэгэ болон бусад хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха арга боломжо нээжэ үгэнэ.

Бэрхэшүүл байна даа, Тарбагатайн таряашад! Эхэ оромнай дорюун алхамаар урагшаа, коммунизм тээшэ зоринхой. Тэрэнэй гэгээн һайхан ордон олон миллион арадаймнай хамтын ухаагаар, хамтын ажалаар бодхоогдоно. Энэ нангин, баатарлиг хэрэгэй хажуу тээ нэгэшье хүн үлэхэ ёһогүй.

КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ Тарбагатайн ажалшад шандааһата гараа зангидажа, түйлаһан амжалта дээрээ тогтонгүй, харин үйлэдбэриингөө бүхы һалбаринуудые адли тэгшээр һалбаруулан хүгжөөхыень хүсэе.

С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай тусхай корр.

...ун ажалай тэмсэл соо ...дайдын хадаланда

Халуун хоолоо зоогложо,
Хүсэеэ нэмээд орхие.

Жолоошодой габьяа ехэ

Ф. Игнатьев

Таряа хуряалгын, тэрэнние гүрэндэ тушаалгын үедэ автомашинын жолоошод ехэхэн үүргэ дүүргэдэгынь мэдээжэ. Би жолоошоноор 1932 онһоо хойшо колхоздоо хүдэлнэб, намда «ГАЗ-51» автомашина даалгагданхай.

Энэ жэлдэ манай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо талха тарьян айхабтар һайн байжа, хамагһаа түрүүн гүрэндэ орооһо тушааха түсэбөө дүүргээд, мүнөө түсэбһөө үлүү 8500 центнер орооһо тушаагаабди, үшөөшье худалдаха байнабди.

Хуряалгын эхилхэһээ хойшо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ажалай халуун хаһада бидэнэр хүдэлмэриин үдэрые дүүрэн хэрэглэжэ, жолоошон бүхэн даалгабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ байгаабди. Өөрынгөө машинада 2,5 тонно орооһо ашаад, поли дээрэһээ тоог хүрэтэр үдэртөө арбаад эрьесэ хэдэгби. Тиигэжэ үдэртөө 290 центнер орооһо асарнаб. Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо мүнөөдэр болотор машинаараа 2000 центнер орооһо гүрэндэ тушаагаа гээшэб. Би ганса жолоошоноор ажалладаг бэшэб, харин шэгнүүршэнээр хүдэлнэб.

Мүнөө үедэ таряа хуряалгамнай дүүрэхэ тээшээ боложо байна. Колхозоймнай олон автомашинанууд таряа зөөлгэдэ урда жэлэйхиһээ һайнаар ябана гэжэ халэхэ байнаб. Энээгээрээ бүхы жолоошоднай омогорхоно.

Ф. ИГНАТЬЕВ,
Калининай нэрэмжэтэ колхозой жолоошон.

„Онохойская-4" сортын шэниисэ эгээл баян ургаса үгөө. Кукурузын силос хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр дарагдаа. **Хуряалгын агрегат бүхэндэ полит-эмхидхэлшэд туһалаа.** Автомашинын жолоошод үдэр, һүнигүй ажаллана.

Һэлюуршэдэй һорёон

Онгосоор тамарагшадай һорёондо республикымнай ажалшад, илангаяа залуушуул һүүлэй үедэ олоороо хабаададаг боложо байна.

Һэлюурдэлгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө Улаан-Үдэдэ һаяхан болоһон һорёондо хүн зон олоороо суглараа. Сэлэнгэ мүрэнэй гүбэгэр нюрган дээгүүр хүсэ мэдүүлэн урилдагшадай һорёое бүхэли үдэрэй туршада хаража ехээр һонирхоо.

Онгосодо нэгэ нэгээрээ һуужа урилдахадаа, «Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд Лида Куликова Анна Горбова хоёр бэе бэеэ ахихын тула ехээр оролдобо. Гэбэшье һүүлшынхинь 500 метрэй зайда нүгөөдэһөө хоёрхон секундаар гээгдэһэн байна. Нэгэ нэгээрээ һэлюурдэгшэд соошоо «Труд» бүлгэмэй залуу спортсменка Руденко түрүүлжэ, 4 минута 14,5 секунда соо ерээ.

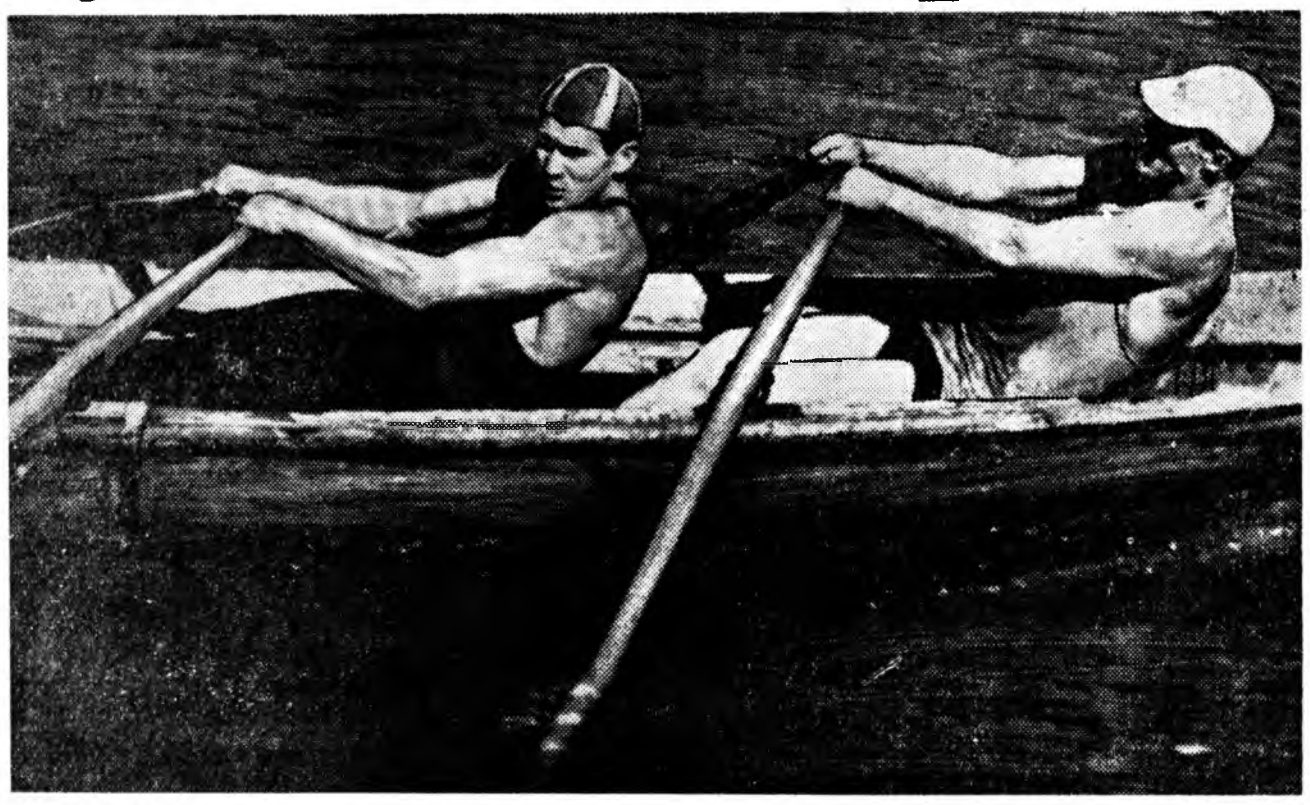

Эхэнэрнүүдэй дунда хоёр хоёроороо урилдагшадай һорёондо «Спартак» бүлгэмэй бэрхэ һэлюуршэд, городой, мүн республикын чемпионууд: гүрэнэй банкын бухгалтер Ольга Веригина, АТС-эй техник Людмила Мордовская гэгшэд бултыень ахин гараба.

Нэгэ километрэй зайда нэгэ нэгээрээ эрэшүүлэй урилдаанда үнинэй хүсэеэ үзэлсэдэг шулуушан Виктор Гончаренко, шэлэй заводой техник Николай Рыков гэгшэд дахинаа уулзажа, зэргэшэн урилдаад, Рыковынь мүнөө түрүүлэн ерээ. Виктор Гончаровынь энэ һорёондо тушаан боложо диилдэшоо. Яахадааб гэхэдэ, һууриһаа хүдэлхэ үедэнь гэнтэ һэлюурынь һугаржа, Рыковһээ гээгдээд, хүсөөгүй.

Хоёр километрэй зайда хоёр хоёроороо урилдаанай болоходо, «Спартак», бүлгэмэй гэшүүд Жарников Павлов хоёр Гордеев, Коротин гэгшэдые 6 секундаар ахяа. «Труд» бүлгэмэй һэлюуршэд Кочмарёв, Бочалдин гэгшэд гурбадахи һуури эзэлбэ.

Һорёоной гол дутагдалынь юун байгааб гэхэдэ, «Динамо», «Урожай» бүлгэмүүдэй һэлюуршэд республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бэлэдхэлгүй байжа, нүгөөдүүлдээ шүүгдэшоо. Харин урда жэлнүүдтэ дурсагдагша команданууд һорёондо үүсхэлтэйгээр хабаадажа, түрүү һууринуудай нэгые эзэлдэг байһан юм.

И. Альцман,
мүрысөөнэй главна судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) мүрысөөндэ эрхимлэһэн «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Посохов, Лаптев, Ольга Веригина Людмила Мордовская гэгшэд харуулагдана.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Мяхаша шубууд

Республикымнай газар дайдада хори гаран зүйлэй мяхаша шубууд ажамидардаг. Тэдэнэй олонхинь хүйтэн болохын урдахана урагшалжа, дулаан орондо үбэлэй сагые үнгэргэдэг. Зарим шубууд холын хойто тундраһаа ерэжэ, манай эндэ үбэлжэнэ. Үдэртөө агнадаг эдэ мяхаша шубуудай олонхинь зумбараа, хулгана гэхэ мэтэ амитадые ехээр хюдадаг, тиимэһээ хүдөө ажахыда туһатай юм. Харин харсага, хулда гэхэ мэтэ шубууд хоротондо тоолгдодог болобошье, үбшэлжэ муудаһан ан амитадые, жэжэ шубуудые барижа эдидэг дээрэһээ зарим талаараа туһатай гэжэ тоологдоно. Яахадааб гэхэдэ, үлбэр болоһон ан, шубууд бусадта үбшэ тараадаг.

Э. Пильман,
СССР-эй географическа бүлгэмэй бодотоэ гэшүүн.

ШАТАР РЕСПУБЛИКЫН ЧЕМПИОНА[Т]

Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Ушаков 9-дэхи уулзалгадаа Черноскутовтай наадаад, алдуу хэжэ тэнсэһэн байна. Мельниковтэй наадаһан Хабухаев үнишье болонгүй шүүгдэһэнээ мэдэрээ.

Арга боломжоёо хэрэглэжэ шадаагүй Брыскин Казьминда булигдаба. Власов Салтановые, Мункоев Бурловые, Яблошевский Марактаевые, Вощенко Межовые, Назимов Захаровые шүүһэн байна. Бурлаковтай наадаһан Самарин нэгэ хүбүү үлүү эдеэд байтараа буруу ябадалнуудые хэжэ, тэнсэхэ баатай болоо. Сумкин турниртa хабаадалсахаяа болибо.

Урдань наадагдаагүй, мүн наадагдажа дүүрээдүй партинууд үнгэрэгшэ уулзалгада дүүргэгдээ. Сампилов Мункоев хоёр тэнсэбэ. Казьминтай наадаһан Бурлаков буруугаар ябажа шүүгдээ. Казьмин Захаровые шүүгээд, Вощенкодо булигдаба. Мункоев Черноскутовые шүүгээд, Хабухаевтэй тэнсээ. Бурлов Назимовые шүүбэ. Бурлаков Брыскин хоёртой наадаһан Мельников наадаяа дүүргэнгүйгөөр тэнсээ. Самарин Назимовые шүүгээ. Межов Салтановые шүүжэ, динамынхидые баясуулаа. Яахадааб гэхэдэ, ондоо командын гэшүүнние нүхэд соошоо түрүүшынхеэ шүүбэ. Вощенко Яблошевский хоёр наадаяа дүүргэнгүйгөөр тэнсээ. Хабухаев буруугаар наада[я] носкутовта шүүгдэбэ.

Мүрысөөнэй түрүүш[э]дай үнгэрһэнэй удаа абажа боломоор 9-һөө[...] той, Власов—7, Мунк[оев] Казьмин—6,5, Сама[рин] Сампилов—4,5 очкото[й] хой.

В. Ма[...]

БУРГАЛТАИН „МИР" КОЛХОЗ[...]

ГҮРЭНТЭЕЭ ТООСОНО

Мүнөө жэл үргэн Бургалтайда үндэр баян ургаса гаража, артелиин гэшүүд хуряалгынгаа хүдэлмэри урма баяртайгаар шангадуулна.

Сентябриин 18-най байдалаар, тушаалгын пунктда 5 мянга гаран центнер таряан тушаагдаа. Һаяын үдэрнүүдтэ социалис уялгаяа дүүргэхэнь. Үдэртөө 200—250 центнер таряан тушаагдана, 1-дэхи, 2-дохи отделениин таряашад артель соогоо түрүүлһээр.

ХАРТААБХА МАЛТ[...]

Бургалтайн 8 жэлэ[й] гуулиин һурагшад [...] колхоздоо туһалдаг[...] Мүнөө тэдэнэр 10 [...] хартаабхыень малтан[...] рүүшын үдэрнүүдтэ [...] хартаабха малтажа, а[...] дэ тушаагаа.

Энэ ажалда 6-дахи классай һурагшад һа[...] хабаадана, (хүтэлбэ[...] шэнь Д. С. Савельева[)] нэй һүүлээр һүнэй ф[...] турнепс бэлэдхэлгэдэ [...] ха байна.

Б. Чаг[...]
Зэдэ.

ХҮНЭЙ НЮУРТА ШАБАР НЯАГШАД

—Хайрата минии аша хүбүүн Тархай, энээхэние дуулалши даа, тиигээд наһан соогоо хадуужа ябаарай. Хүнэй нюур гээшэ улаан галһаа халуун юм, алта мүнгэнһөө сэнтэй юм гэжэ мэдыш. «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара» гэһэн сэсэн үгэ арадаймнай дунда бии ха юм. Энээхэниие ойлгожо ябаарайл даа, Тархай.

—Хүндэтэ абгамни, ойлгооб. Хэлээшэтнай наһан соомни үлэхэ захяа болохо,—гээ бэлэйб. Тэрэ гэһэнһээ хойшо олохон жэл үнгэрөө. Мархай абгынгаа захяае үдэр бүхэндэ хүсэндэнь хүргэжэл ябанаб, мүнөөшье хүргэхэ хүсэлэнтэйб. Үдэр бүхэндэ гэбэ гүб? Гээ хадаа үсэгэлдэр болоһон ушар тухай дуулгаха болоноб. Таряа хуряалгын халуун хаһа соогуур зарим газар нютагуудта архиин үнэрөөр анхилаашад биил зандаа гэжэ дуулаад, түргэхэн хүрэхэ зорилготой Улаан-Үдын аэропорт дээрэ ниидэхэ ээлжээгээ хүлеэн һуубаб. Нэгэ эхэнэр намайе тойросогоожол байһан юм. Тэрэнэй гэнтэ нам тээшэ хайратай нюдөөр хараад:

—Та, Мархайн аша Тархай гээшэ гүт?—гэжэ асуухадань сошожо абаалби. Заатагүй «биб гэхэ баатай болобоб. Зон намай таниха болоо юм байна» гэжэ баярлахадаа:

—Би танда хэрэгтэй болоо гүб?—гээд асуугааб.

—Ехэл хэрэгтэйт, хүндэтэ Тархай! Би танай хүдэлдэг редакцида иимэ нэгэ гуйлта эльгээ һэм.

Саарһыень абажа уншан гэхэдэм, эгээл абгымни хэлэдэг «хүнэй нюур—улаан галһаа халуун» гэһэн удхатай байгаа.

«Гуйлта». Хүндэтэ редакци манай гуйлтые уншаад, туһа хүргэхэ байһандатнай найданабди.

Гурбан жэлэй саада тээ һэшхэлдээ зааханшье харагүй ажаллажа, сүлөөтэй сагтаа сэнгэжэ ябадаг бэлэйбди. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо муу заяатай Деревцовтонтой ушаржа, үйлэеэ үзэнхэйбди. Энэ айлайхи муухай хараал шэрээлээр үрэ хүүгэдыемнай муу юумэндэ һургана, өөһэдыемнай дура зоргоороо харадаг, зоной дундуур ман тухай хоб жэб тараадаг юм. Тиихэдэнь, аэропорт дээрэмнай һаяар нүүжэ ерэһэн [...] маанадые ехэл муу [...] һанана ёһотой. Дерев[цов] зуурын харуулшана[...] мэридэ байхадаа 60 к[...] барилгын материал [...] суглуулаа. Һ[...] эрэ[...] гаһаа иимэ ехэ үртэ[...] гүйл ёһотой. Хаанаһа[...] гээшэб? Деревцовһоо[...] шэрэ, толь, сагаадада[...] хо худалдажа абаһа[...] бии.

Хүршэнэрөө хулгай[...] хардадаг Дере[вц]овто[...] һаа иимэ юумэ оложо[...] даха юм. Эндэ заата[...] гартанай ябадал бии[...] хулгайшан, хэмнай ү[...] эрхэтэн болоноб? Эн[...] далдамнай харюу [...] даа. Деревцова хэд[...] сүүдтэ татуулһан ба[...]

Энэ айлые ондоо н[...] сүлэхэ гэһэн тогтоол[...] мынь гаргаһан юм.

Һүүлдэ гар таб[...]
Бетина
Да[...]
З. [...]

—Хүнэй нюурта ша[бар] хихэ ушар ябадалну[у]дай дунда үшөө бии[...] Иимэшүү Деревцовто[...] хасаха саг ерээ. Му[...] дакцияа бусаха боло[...] Энэ гуйлтытнай ун[...] урда табиха хэрэгтэй[...]

—Тиигэжэл хайрал[...] лыт, хүндэтэ Тархай.

—Тулиһан зобоһон[...] һалха, тэдэнэй ажал[...] нэрые муу муухайһа[...] дуулха—минии арю[...] юм,—гэжэ найдуула[...] бэлэйб. Деревцовтон[...] далые хүршэнэрэй[...] үгэһөө сэхэ дуулаба[...] бан жэлэй хугасаа с[...] нэрэйнгээ нюурта хэ[...] шабар няагаад, хаа[...] кубометр барилгын [...] шэрэ, избёосхо оло[...] асуудалнуудта Де[...] хуулиин урда харю[...] гэтэй.

Гэм зэмээ амаса[...] удаа тэдэнэр мүн[...] урагшаа һанаата[...] зэргэдэ орохо ёһото[...] гэхэдэ, иимэрхүү Де[...] хүнэй һайн һайха[...] шэнжые өөһэдтөө [...] рэлтэ коммунизм [...] саха бшуу. Мүнөө [...] ревцовтонтой комму[...] рэжэ шадахагүйбди.

«Мууһаа—муу, мо[...] хөө» гэһэн үгын удх[...] хэхэ саг ерээд байна[...] юундэ һайжархагүй[...] юундэ заатал һаа хө[...] ёһотойб? Хүнэй һа[...] һэшхэлые дуудаһан [...] Ажалай Герой Наде[...] горьевна Загладын [...] ажабайдалнай дэмж[...] ха юм.

Редакторай [...]
Р. Б. Би[...]

Хилын саанахаа

Социалис оронуудай шахтёрнууд дүй дүршэлөө халан абалсана

ПРАГА, сентябриин 19. (ТАСС). Экономическа талаар харилсан туһалалсаха соведэй гэшүүн гүрэнүүдэй ашагта малтамалнуудай промышленностиин эрхим комбайнернууд болон инженернүүдэй конференци Остравско-Карвинска нүүрһэнэй уурхайн «Дукла» гэжэ шахта үсэгэлдэр нээгдээ.

СЭВ-эй нүүрһэнэй асуудалай талаар саг үргэлжын комиссиин үүсхэлээр энэ конференци зарлагдаа гэжэ ЧТК агентство мэдээсэнэ.

«Дукла» шахтын горнягууд орондоо бүтээгдэһэн нүүрһэнэй комбайнаар энэ оной июньдэ нэгэ һарын турша соо 55.114 тонно нүүрһэ малтаһан юм. Донбасста Владимир Будныи бригада август һарада нэгэ комбайнаар һарын турша соо 56.364 тонно нүүрһэ малтажа, энэ рекордыень ахиһан байгаа. Энэ дүй дүршэл СЭВтэ хабаададаг оронуудай бүхы шахтёрнуудай шадабари болохо, нүүрһэнэй промышленностиие саашадань хүгжөөлгэдэ туһалха байна.

Космонавт Герман Титов Югославиин эрдэмтэдтэй уулзаба

БЕЛГРАД, сентябриин 19. (ТАСС). Винчедэхи Борис Кидричын нэрэмжэтэ ядерна физикын институтда советскэ лётчик-космонавт Герман Степанович Титов энэ үглөөгүүр хүрөө.

Институдай директор М. Ристич, институдай хүдэлмэрилэгшэд баатар-космонавт Герман Титовые хани халуунаар угтаа. Институдай эрдэмтэдтэй хөөрэлдэхэдөө, Г. С. Титов хадаа замбуулинай дайда соогуур ниидэлгэ тухайнь табигдаһан олон асуудалнуудта дэлгэрэнгы харюу үгөө.

Институдай хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ Герман Титов тэмдэглэл хээ, институдай зарим байшангуудые, тэрэ тоодо Советскэ Союзай туһаламжаар баригдажа, 1959 ондо ашаглалгада үгтэһэн реакторые хараа.

Үсэгэлдэр үдэшэ Белградай астрономическа обсерваторидо ороходонь, Югославиин астрономическа болон ракетнэ бүлгэмэй хүндэтэ гэшүүнээр Г. С. Титовой һунгагдаһан тухай грамотые обсерваториин директор Т. Анджедич тэрээндэ барюулаа.

Совет космонавт ФНРЮ-гэй президентдэ айлшалаа

БЕЛГРАД, сентябриин 19. (ТАСС). Югославиин Арадай Федеративна Республикын президент Иосип Броз Тито һамгантаяа лётчик-космонавт Г. С. Титовтой, тэрэнэй һамгантай уулзаа.

Советскэ Союзһаа ФНРЮдэ байдаг элшэн сайд А. М. Пузанов хани ёһоной хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Советскэ лётчик-космонавт Г. С. Титовые лентэтэй «Югославиин тугаар»—ФНРЮ-гэй дээдэ орденоор президент Тито шагнаа. Иимэ орденоор гадаадын оронуудай эрхэтэд шагнагдадаг юм.

«Дахяад одо мүшэнүүд тээшэ» гэһэн фильмые, «Замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын үглөөгүүр» гэһэн номуудые президент Титодэ Г. С. Титов бэлэглээ.

Президент Тито обед хэжэ совет космонавтые хүндэлөө. Союзна гүйсэдхэхы суглаанай түрүүлэгшын орлогшо А. Ранкович һамгантаяа хамта обед дээрэ айлшан боложо байлсаа.

Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущевой элүүр мэндэ байхые юрөөн президент Тито обедэй үедэ духаряа үргөө.

Белградта хани халуун уулзалга болобо

БЕЛГРАД, сентябриин 19. (ТАСС). Советскэ лётчик-космонавт Г. С. Титов Белградай университедэй машина бүтээлгын факультедэй студентнүүдтэй мүнөөдэр үдын хойно уулзаа. Үдэшэнь Герман Титов Белградай радиогоор үгэ хэлээ.

Аюултай үгэсэлгэ

БЕРЛИН, сентябриин 19. (ТАСС). Франциин болон Баруун Германиин зонхилогшодой аюултай үгэсэлгэ хэһэн тухай ТАСС-ай мэдүүлгын удхые ГДР-эй бүхы түбэй газетэнүүд толилоо. Германитай эбэй договор баталха, тэрэнэй үндэһөөр Баруун Берлиндэхи байдал гуримшуулха гээшэ ФРГ-гэй зонхилхы нюурнуудай аюултай үгэсэлгэ хэһэн эрмэлзэлгэнүүдтэ найдамтай һаад хаалта боложо үгэхэ, Европодохи байдал шахардуу шанга болгодог аюултай гуламтые усадхаха һэн гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэһые «Нейес Дейчланд» гэжэ газетэ тусгаарлан эли болгожо толилһон байна.

Де Голль Аденауэр хоёрой хэлсээн, мүн тэдэнэй хамтын коммюнике хадаа уласхоорондын оршон байдал бүри шахардуу шанга болгохо, буу зэбсэг улам яаралтайгаар түхеэрхэ зорилгоор үгэсэлгын хэгдэһые лаб гэршэлэн харуулна гэжэ «Дер морген» гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Де Голль Аденауэр хоёрой хэлсээн хадаа эб найрамдалай хэрэгтэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн аюултай үгэсэлгэ болоно гэжэ «Трибюне», «Нейе цейт» газетэнүүд тоолоно.

Турциин парламентын гэшүүд һүгэлсэбэ

СТАМБУЛ, сентябриин 19. (ТАСС). Мендересовскэ засаг түрын ажал ябуулагшад түрмэдэ һуужа байдаг. Тэдэндэ пенси үгүүлхэ гэһэн һэдэлгэһээ уламжалан, Турциин меджлистэ наншалдаан болоо. Мендересэй тала баридаг аад, мүнөө түрмэдэ һуугшадта пенси үгэхэ тухай хуули хаража үзэхые «Шэнэ Турциин партиин» гэшүүн Юналда дурадхаһан байгаа. 1960 ондо хоригдоһон Мендересэй демократическа партиин гэшүүн байһан олон хүнүүд «Шэнэ Турциин партиин», «Үнэн сэхэ байха партиин» зэргэнүүдтэ ороһон байха юм.

Арадай-республиканска партиин түлөөлэгшэд, меджлисэй партийна бэшэ гэшүүд Юналдын дурадхалые буруушаажа үгэ хэлээ. «Эхэ орондоо үрбагшадай, хулгайшад болон мэхэшэдэй аша туһада оронойнгоо баялигые бидэнэр гаргашалуулхагүйбди! Арад зомнай эдеэ хоолой зүйлшье абаха мүнгэгүй, тэдэнэр үлэсхэлэн хооһон, нюсэгэн ябана» гэһэн хашхаралдаанууд тус дурадхал зүбшэн хэлсэлгын үедэ болоһон байна.

Тиигээд үгэ хэлэлгын үедэ меджлисэй гэшүүд хоорондоо һүгэлсэжэ ороо.

Нацануудай хани нэгэдэлэй оронуудай конференци хүдэлмэреэ дүүргэбэ

ЛОНДОН, сентябриин 19. (ТАСС). Нацануудай хани нэгэдэлэй оронуудай премьер-министрнүүдэй конференци сентябриин 10-да эндэ эхилһэн аад, мүнөөдэр хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Нацануудай хани нэгэдэлэй 15 ороной премьер-министрнүүд гү, али министрнүүд, тэрэшэлэн Англиин хэдэ хэдэн колонинуудай түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаа. «Юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин орохо тухай асуудал конференциин хүдэлмэриин гол темэ болоһон байна. Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгын үедэ Англиин болон нацануудай хани нэгэдэлэй бусад олонхи оронуудай хоорондо ехэ арсалдаан гараа.

Бирмэдэ үер болобо

РАНГУН, сентябриин 19. (ТАСС). Аадар бороогой ехээр ороһонһоо уламжалан, Бирмын 417.000 акра барайгарай поли уһанда абтаа. Уһанай үерэй болоходо 211 мянган акра талмай дээрэхи барайгар гэмтээ гэжэ нютагай газетэнүүд мэдээсэнэ.

ТУРЦИ. Измир городтохи уласхоороидын 31-дэхи яармаг. Яармагта ерэгшэд совет арадай туйлалтануудаар ехэ һонирхоно. СССР-эй павильон соо хүн зон хододоо олон байдаг. Зураг дээрэ: яармаг дээрэхи советскэ павильон.
ТАСС-ай фотохронико.

Сагаан улаарал

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта шииг нойтон орохо. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 1—3 градус хүйтэн, үдэртөө 2—4 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

В. Боровикова,
дежурна синоптик.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной сентябриин 21.

Манай адрес, телефон[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 2[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. реда[...] 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной [...] пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советско[...] тельства — 47-59, промышленности, транспорта, инфор[...] 35-14, культуры, литературы и искусства — 34-0[...] и рабселькоров — 40-49, отдел переводов и корре[...] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородны[...] говоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [...] Бурятской АССР.

Н00982. Зак. №[...]